

οὐ λέγομεν κατὰ τὸ αὐτὸ δίκαιον τὸ πρότερον ἀναρῆσθαι
 πάκτον· ἔτι γὰρ αἰτία ἕτερα οὐκ ἀναρῆι κατὰ ἀκριβείαν
 ἐπὶ τῶν πάκτων, ἐφ' ὧν ταῖς φρονικαῖς μᾶλλον ἐνομοίας προσέ-
 χουεν. τὸ δὲ κατὰ φύσιν γεγονός ἀγέννητον οὐκ ἂν εἴη ποτέ.
 ἐπὶ δὲ τῶν ἐπερωτήσεων οὐ προσέχουεν ταῖς ἐνομοίαις, ἀλλ' αὐτῶν
 τῶ νόμοι, τουτέστιν τῇ ἐπερωτήσει· καὶ οὐ τοῦτο μόνον ζητού-
 μεν, εἰ γέγονεν ἐπερωτήσις· τοσοῦτον, ὅτι καὶ πρὸς τῆς ἀλη-
 θείας ἐγένετο ἐπερωτήσις, πρὸς ἀπορίας δὲ αὐτῇ ἐγένετο, οὐκ
 ἔροται, οὐδὲ τίπτεται ἢ ἐξ στυπουλάτου ἀγωγή· ἐπειδὴ τοῖνον
 ὑπὸ τοῦ δευτέρου τὸ πρῶτον γενομένον πάκτον οὐκ ἀναρῆται
 κατὰ τὸ αὐτὸ δίκαιον, εἰκότως διὰ ἡελλικατίου βοηθῆται ὁ
 τοῦ δευτέρου πάκτου τυχῶν. εἰ μὲντοι τὸ κατὰ πρῶτον τᾶξιν
 γενομένον πάκτον τοιοῦτον ἔσται, ὅπερ κατὰ τὸ ἴσο ἴσους τὴν
 ἀγωγήν ἀναρῆι, ὅποιόν ἐστι τὸ ἐπὶ τῇ ἰδιομοίᾳ καὶ τὸ
 ἐπὶ τῇ φοίρῃ δηλοῦσι γενομένον συμφῶνον, τότε, εἰ καὶ δεύ-
 τερον γένηται πάκτον, ἐπιτρέσκει κατὰ τὸ ἔξωθεν καὶ ἀπὸ
 συμφῶνῶν μὴ κατὰ τὸν νόμον, οὐκ ἀναρῆται τὴν ἀπὸ τῆς
 συμφῶνῆσιν κατὰ τὴν ἀγωγήν, ἐπειδὴ καὶ ἐξῆσται διὰ τοῦ
 κατὰ πρῶτον τᾶξιν γενομένου συμφῶνον, καὶ τὸ δευτέρου πά-
 κτον τοῦτον ἂν ἀεὶ ἐστὶν ἴσοι ἀδύνατον ἢ εἰς τὸ τεκνῶν
 ἀγωγήν. ἢ γὰρ ἰδιομοίᾳ οὐκ ἀπὸ πάκτου τινος, ἀλλὰ ἀπὸ
 ἄλλου τιπτεσθαι πέφυκε. τοῦτο δὲ αὐτὸ φαιμεν καὶ ἐπὶ τῶν
 νόμων φιδε συναλλαγμάτων, ἐνθα τὸ πάκτον πᾶσαν τὴν ἀγωγήν
 ἀναρῆι διὰ τῆς κατὰ τὸ ἐνὸν ἐξεταζομένης δηλοῦσι παραγο-
 ρῆς· οἷον ἐστὶν ἐπὶ τῆς πρῶτης καὶ ἀγορασίας ἴσοι ἐπὶ τῆς
 γενομένης ἢ νόδουμ σκεοῦται εἰς τὸ πᾶν ὑπαναχώρησος, εἰ
 αὐτῆς συνελθόντες ὅτι πρῶτης καὶ ἀγορασῆς εἰπωσιν, κρατεῖν
 τὸ συναλλάγμα, οὐδὲν κρατεῖ, οὔτε διὰ τοῦ δευτέρου πάκτου
 ἀναρῆται ἢ ἀγωγή. δεῖ γὰρ αὐτοῦς, εἰ βούλονται τὰ πάλαι
 δοθέντα κρατεῖν, κατὰ τὴν πρῶτην καὶ ἀγορασῆς ποιησα-
 σθαι. βλέπε, πῶς εἶπον, ἐπὶ τῆς εἰς τὸ πᾶν ἢ νόδουμ σκε-
 οῦται ὑπαναχώρησος οὐδὲν ποιεῖ τὸ μετὰ ταῦτα γενομένον
 πάκτον. εἰ γὰρ μερικὴ γέγονε ἢ νόδουμ σκεοῦται ὑπαναχώ-
 ρησις, τότε τὸ μεταγενέστερον πάκτον ἀναρῆται τὰ πάλαι
 δεδομένα. καὶ ὁμοίως ὁ λογισμός, ἂν γὰρ εἰς τὸ πᾶν γενο-
 μένης τῆς ἢ νόδουμ σκεοῦται ὑπαναχώρησος, εἰς τὸ πᾶν
 ἐτεδνήκει τὸ συναλλάγμα· τοῦ δὲ συναλλάγματος ἀπὸ τεδνη-
 κῶτος πῶς οἷον τε ἢ, ἐν δευτέρου πάκτου τὴν ἀγωγήν ἀνα-
 ρῆται ὑπαναχώρησος, οὐκ εἰς τὸ πᾶν ἐτεδνήκει τὸ συναλλάγμα, ἀλλὰ
 κρισίον ἐδέξατο ἴσα, καὶ διὰ τοῦτο ἐν τοῦ μεταγενέστερου
 πάκτου κρατεῖ τὰ πάλαι δοθέντα. πῶς δὲ εἰς τὸ πᾶν καὶ πῶς
 εἰς μέρος γίνεται ἢ νόδουμ σκεοῦται ὑπαναχώρησος, ἐν τῷ ζ.
 διγ. τοῦ παρόντος τίτ. σοι παραδίδωκα. ὅπερ δὲ ποιεῖ τὸ
 μεταγενέστερον πάκτον ἐπὶ τῆς μερικῆς ἢ νόδουμ σκεοῦται
 ὑπαναχώρησος; τί δὲ ποιεῖ; ἀνακινῆζει τὰ πάλαι δεδομένα.
 τοῦτο καὶ ἐπὶ τῆς ἀγωγῶν μετακινήσεως τὸ μεταγενέ-
 στερον πάκτον ποιεῖ, τουτέστιν, ἐροῦσθαι παρασκευάζει τὰ
 πάλαι κρατοῦντα κατ' αὐτῆν τὴν τοῦ συναλλάγματος φύσιν.
 οἷον φύσις τῆς περὶ προικός ἐξ στυπουλάτου, τὰ πόδες, νό-
 μερο, μεσοῦρα μετὰ ἐνιαυτῶν τῆς τοῦ γάμου διαλύσεως ἀπαι-
 τεῖν. πάκτον ἐγένετο τοῦ γάμου συνωστῆσθαι, ὥστε παραχρῆμα
 μετὰ τὸ διαλυθῆναι τὸν γάμον καταβληθῆναι καὶ τὰ πόδες, νό-
 μερο, μεσοῦρα, καὶ ἢ ἐξ στυπουλάτου μετετυπώθη. τοῦτο
 γὰρ ἐγένετο ἐν τῷ ζ. διγ. τοῦ παρόντος τίτλου. μετὰ ταῦτα
 δευτέρου ἐγένετο πάκτον, ὥστε μετὰ ἐνιαυτῶν τοῦ λυθῆναι τὸν
 γάμον αὐτὰ καταβληθῆναι κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς φύσιν τῆς ἐξ
 στυπουλάτου. κρατεῖ τοῦτο τὸ συμφῶνον καὶ ἀνακινῆζεται ἢ
 φύσις τῆς ἐξ στυπουλάτου κατὰ τὸ πρῶτον αὐτῇ ἐξ ἀρχῆς, καὶ
 μετὰ ἐνιαυτῶν ἀπαιτεῖ τὰ πόδες, νόμερο, μεσοῦρα. τοῦτο
 γὰρ ἐστὶ τὸ ἐν τῷ ἴσῳ κείμενον ἀρχόμενον εἰς τὸ ἴδιον δίκαιον
 ἐπιτέλλειν, τουτέστιν, ἐπειδὴ ἀπὸ μετετυπώθη, κινῆται μὲν
 εἰς τὸ ἀπαιτεῖσθαι παραχρῆμα τὰ πόδες, νόμερο, μεσοῦρα, διὰ
 παραχρῆμα δὲ βοηθῆται ὁ νόμος. ἀλλὰ διὰ τοῦ μεταγενέστε-
 ρου πάκτου δοκεῖ πάλιν μετακινῆσθαι καὶ πρὸς τὴν οἰκίαν
 φύσιν ἐπαρῆσθαι. ἐπὶ δὲ τοῦ δευτέρου τοῦτον συμφῶνον
 τοῦ λέγοντος, ὥστε μὴ παραχρῆμα κατὰ τὸ ἐξ ἀρχῆς γενομένον
 συμφῶνον, ἀλλὰ μετ' ἐνιαυτῶν τῆς τοῦ γάμου διαλύσεως ἀπο-
 δοθῆναι τὰ πόδες, νόμερο, μεσοῦρα, οὐ κατὰ λέγειν, ὅτι
 χεῖρον γίνεται ἢ τῆς χρισίον αἰσῆσις διὰ τοῦ δευτέρου τοῦτον
 συμφῶνον. δοκῆς γὰρ ἢ περὶ προικός ἐξ στυπουλάτου πρὸς
 τὴν ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ τοῦ νόμου δεδομένην αὐτῇ φύσιν ἐπανα-
 ρῆται, οὐ γίνεται χεῖρον, ἀλλὰ τὸ οἰκίον πάλιν ἀποδίδεται
 τῷ νόμῳ. ταύτης ἔχειται τῆς γνώμης καὶ ἡμεῖρος Σκαίβουλας.

Κυρίλλου. Ἐάν ὁ πακτεύσας, μὴ ἀπαιτεῖν, πακτεύσῃ,
 ἀπαιτεῖν, τὸ δευτέρου πάκτον ἀναρῆι τὸ πρῶτον διὰ παρα-
 γραφῆς, οὐ κατὰ τὸ ἴσο ἴσους, ὡς ἢ ἐπερωτήσις. ἔαν δὲ τὸ
 πρῶτον πάκτον ἀναρῆι τὴν ἀγωγήν, ὡς τὴν φύσιν καὶ ἰσο-

Basil. T. I.

stricto iure in pactis non tollit, in quibus ad naturalem
 voluntatem magis respicimus. Quod autem natura
 factum est, infectum nunquam erit. In stipulationibus
 vero ad voluntatem non attendimus, sed ad legem ip-
 sam, hoc est, ad stipulationem: nec hoc solum quaeri-
 mus, num facta sit stipulatio: eatenus, ut, licet revera
 stipulatio facta sit, interposita tamen sit adversus ab-
 sentes, non valeat, neque actio ex stipulatu nascatur.
 Quia igitur posteriore pacto prius ipso iure non tolli-
 tur, merito per replicationem subvenitur ei, qui poste-
 rius pactum iniit. Si tamen pactum prius initum eius-
 modi sit, quo actio ipso iure tollitur, cuiusmodi pactum
 est de iniuriarum et furti actione initum, tunc licet
 posterius pactum factum sit, quo iniuria affecto et de
 non agendo iam pacto agere permittitur, actione pacto
 iam extincta experiri non poterit, quia priore pacto
 sublata est, et posterius pactum, quod nudum est, non
 eam vim habet, ut actionem gignat. Iniuriarum enim
 actio non ex pacto quodam, sed ex iniuria nascitur.
 Idem et de bonae fidei contractibus dicimus, ubi pactum
 totam actionem per exceptionem, quae contractui inest,
 tollit: sicuti in emtione et venditione, a qua in totum
 re nondum secuta recessum est, si denuo emtor et ven-
 ditor convenerint et pacti fuerint, contractum ratum
 esse, ratus non est contractus, nec posteriore pacto
 actio renovatur. Nam si ea, quae prius placuerunt, val-
 lere velint, novam eos emtione et venditionem cele-
 brare oportet. Nota me dixisse, in recessu a toto con-
 tractu re nondum secuta pactum postea factum nihil
 efficere. Nam si a parte contractus re nondum secuta
 recessum sit, tunc posteriore pacto, quae prius placue-
 runt, reviviscunt. Et ratio manifesta est. Si enim a
 toto contractu re nondum secuta recessum sit, con-
 tractus totus extinctus est: contractu autem semel extinc-
 to, quomodo fieri potest, ut posteriore pacto actio reviv-
 iscat et gignatur? Si vero a toto contractu recessum
 non sit, contractus totus extinctus non est, sed muta-
 tus quodammodo est, ideoque posteriore pacto, quae
 prius placuerunt, rata sunt. Quomodo vero a toto con-
 tractu et quomodo a parte contractus re nondum secuta
 recedatur, dig. 7. huius tit. traditum tibi est. Quid
 autem efficit posterius pactum, si a parte tantum con-
 tractus re nondum secuta recessum sit? Renovat ea,
 quae prius placuerunt. Idem in actionibus transfor-
 mandis posterius pactum efficit, id est, efficit, ut rata
 sint ea, quae secundum naturam contractus obtinent.
 Verbi causa, naturale est actioni ex stipulatu de dote,
 ut quae pondere, numero, mensura consistunt, post an-
 num inde a soluto matrimonio petantur. Pactum durante
 matrimonio initum erat, ut statim post solutum matri-
 monium eae quoque res solverentur, quae pondere, nu-
 mero, mensura consistunt, et actio ex stipulatu transfor-
 mata erat. Hoc enim dig. 7. huius tit. didicisti. Pos-
 tea aliud pactum factum est, ut post annum inde a
 soluto matrimonio haec res solverentur, secundum natu-
 ram, quae ab initio actioni ex stipulatu inest. Ratum
 est hoc pactum, et natura ex stipulatu actionis instau-
 ratur secundum id, quod ab initio ei inest, et res, quae
 pondere, numero et mensura consistunt, post annum ex
 actione petuntur. Hoc enim est, quod in textu dictum
 est: ad suum ius redire coepit: id est, quum semel
 transformata sit actio, statim quidem hac petuntur res,
 quae pondere, numero et mensura consistunt, sed matri-
 monio per exceptionem succurrit, sed per pactum poste-
 rius rursus transformari et ad suam naturam redire
 videtur. In secundo autem pacto de rebus, quae pon-
 dere, numero et mensura consistunt, non statim, uti
 priore pacto cautum est, sed post annum inde a soluto
 matrimonio reddendis, dici non oportet, deteriorem
 pacto posteriore fieri mulieris conditionem. Quoties
 enim de dote actio ex stipulatu ad naturam ab initio ei
 lege tributam recurrit, deterior non fit, sed suae formae
 redditur. Hanc sententiam Scaevola quoque noster fovet.

Cyrylli. Si qui pactus est, ne petat, paciscatur, ut
 petat, secundo pacto prius per exceptionem tollitur, non
 ipso iure, ut stipulatio. Si vero prius pactum actionem
 tollit, ut iniuriarum et furti actionem, posterius pactum

ράδουμι, δεύτερον πίκτον οὐ δύναται αὐτὴν ἀναπεῦν. τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν βόνα φίδε ἀγωγῶν καὶ ἐπὶ τῆς ἑς νόδου σκευῶν ὑπαναχωρήσεως. οὐτε γὰρ δύναται διὰ πίκτον ἀναπεῦσθαι ἡ ἀγωγή, εἰ μὴ ἐν μέρει ὑπαναχωρήσει. ἀλλὰ λοιπὸν καὶ συμβάλλεται εἰς τὸ ἕτερον συνάλλαγμα. εἰ δὲ καὶ ἡ γυνὴ πακτεῖται, παραζῶμα τὴν προῖκα ἀπαιτεῖν, καὶ μετὰ ταῦτα ἕτερον, εἴσω τοῦ ὠμισμένου τῷ νόμῳ χρόνον αὐτὴν ἀπαιτεῖν, ἔρρωται καὶ τὸ δεύτερον πίκτον. οὐτε γὰρ γίνεται χειρὼν ἢ τῆς προῖκος αἰρεσις, ὅτε τῇ ἰδίᾳ φῦσει ἀποδίδεται.

ἀντιπαρογραφήν] Λιὸν τοῦτο δὲ ἀντιπαρογραφήν, διότι οὐκ ἀναίρεται κατὰ τὸ ἴσο ἰσοῦσε διὰ τοῦ δευτέρου πίκτον τὸ κατὰ πρότερον τὰς γενόμενον πίκτον. ἁρμοῖζει οὖν ἀντιπαρογραφήν κατὰ τῆς παρογραφῆς· καὶ οὐ τοῦτο ἀδιαστικῶς, ἀλλ' ὅταν ἐκφωρηθῇ ἰδίως παρὰ τῶν μερῶν ἐπὶ τῷ νοβατεῦσαι ἢ τοὺ ἀνακαίνοισι συνελθόντων ἀγωγήν, ἐπεὶ οὐκ ἄλλως γίνεται νοβατίων ἢ τοὺ ἀνακαίνοισι, ὡς βιβ. γ'. τῶν ἰσοσιτου. τι. κβ'. περὶ τὸ τέλος φησὶν. ἐπερωτήσις δὲ διὰ ἐπερωτήσεως ἀνατρέπεται ἴσο ἰσοῦσε. τὸ γὰρ ἀπαξ γεγονός φάκτον οὐτε διὰ συμφώνου, οὐτε δι' ἐπερωτήσεως δύναται ἀναίρεθῆναι, οὐτε ἐκ τούτου τοῦ συμφώνου ἀγωγή ἢ πίκτον ἁρμοῖζει, ὡς βιβ. β'. τι. γ'. κεφ. λα'. ἤτῳς οὕτως λέγον· οὐτε διὰ συμφώνου, οὐτε διὰ πίκτον, οὐτε δι' ἐπερωτήσεως δύναται ἀναίρεθῆναι τὸ ἀπαξ γεγονός πρῶγμα, οὐτε ἐκ τούτου τοῦ συμφώνου ἀγωγή ἢ πίκτον ἁρμοῖζει.

† Οἷον εἰ χρεωστούμενος νομίσματα θ'. συμφώνησεν πάλιν λαβεῖν νομίσματα γ'. εἴτα καὶ τοῦ χρεωστούμετος μὴ ὄνον μείον συμφώνησεν πάλιν τὰ θ'. νομίσματα λαβεῖν. εἰ οὖν προτεῖται μὴ ὁ χρεωστικὸς εἰς παρογραφῆς τῆν τοῦ γ'. νομισμάτων διάλυσιν, ἀπιτήθημι ἐγὼ πάλιν τῆν ἐπὶ τοῖς θ'. κοινήν ἀξέσκαιαν, καὶ καλῶς καὶ αὐτὸν καὶ τὸν ἐγγυητὴν τὰ θ'. νομίσματα ἀπαιτῶ. εἰ καὶ τέλος ἐξ ἀρχῆς τὰ θ'. νομίσματα ἀπαιτῶ, οὐ καλῶς δι' ἕτερον συμφώνου τὸ χρεὸς ἀνακαίνοισι, κἂν ὁ χρεωστικὸς ἀπαρῶνται· ἀφαιθεῖς γὰρ τοῦ χρεὸς οὐκ εἰμὶ χρεωστικῶς. [Sch. s. I. 757.]

οὐκ ὠφελούνηται ἐγγυητῶν] Τυχὸν γὰρ γνώμη αὐτῶν ἐγένετο τὸ β'. συμφώνου, καὶ ἐκόντες ἑαυτοὺς πάλιν ὑπεβάλλον. εἰ γὰρ παρὰ γνώμη αὐτῶν ἐγένετο, οὐ βλαπτοῦνται ἐκ τοῦ ἕτερου συμφώνου, ὡς κεφ. ξα'. οὕτως οὖν συμβίβασον τὰ τοιαῦτα κεφάλαια, τὸ τε παρὸν καὶ τὸ ἡθδὲν ξα'. καὶ ἐκφύγη τῆν ἐναντιότητα· ἢ καὶ οὕτως ὠδε θεμάτισον, ὅτι κατὰ δῶρον ἐνηγγυήσαντο. τότε γὰρ ὠφελούνηται οἱ ἐγγυητῶν ἐκ τοῦ συμφώνου τοῦ ἐναγομένου, ὅτε μὴτε κατὰ δῶρον ἐνηγγυήσαντο, μὴδὲ συνέδοξε, εἰ καὶ ὁ ἐναγομένος ἐλευθεροῦται, τὸν ἐγγυητὴν ἐνέχεσθαι. εἴτε γὰρ κατὰ δῶρον ἐνηγγυήσαντο, οὐκ ὠφελούνηται ἐκ τοῦ συμφώνου τοῦ ἐναγομένου, εἴτε οὖν συνέδοξε, τὸν ἐναγομένον μόνον ἐλευθεροῦσθαι, τὸν ἐγγυητὴν ἐνέχεσθαι, οὐδ' οὕτως ὠφελούνηται ὁ ἐγγυητῶν, ὡς τούτου τοῦ βιβ. κεφ. κβ'. ἐνταῦθα οὖν εἶπε, ὅτι ἡ κατὰ δῶρον ἐνηγγυήσαντο, ἢ ἐν τῷ συμφώνῳ συνέδοξε, τὸν ἐγγυητὴν ἐνέχεσθαι, ἢ ἐκὼν ἑαυτὸν ὁ ἐγγυητῶν καὶ ἐν τῷ β'. συμφώνῳ ὑπεβάλλον. ἐν δὲ τῷ ξα'. κεφ. οὐδὲν τι τοιοῦτον ἦν. οὕτως γὰρ ἡ ἐναντιότης λυθῆσεται. δεῖ γὰρ αὐτοὺς, εἰ βουλοῦνται τὰ πάλαι δόξαντα κρατεῖν, καινὴν τινα πρῶσιν καὶ ἀγορασίαν ποιήσασθαι. ὅταν μὲν γὰρ οὐκ εἰς τὸ πᾶν γένηται ἡ ἑς νόδου σκευῶν ὑπαναχωρήσις, οὐκ εἰς τὸ πᾶν ἐτεθῆκε τὸ συνάλλαγμα, ἀλλὰ καινισμὸν ἐδέξατο τινα, ὅθεν καὶ ἐκ τοῦ μεταγενεστέρου πίκτον κρατεῖ τὰ πάλαι δόξαντα. ὅταν δὲ εἰς τὸ πᾶν, τότε παντελῶς ἐτεθῆκε τὸ συνάλλαγμα. ἀπαξ δὲ τεθῆκε τούτου, πῶς οἷον τε ἐστίν, ἐκ δευτέρου ψιλοῦ συμφώνου τῆν ἀγωγήν ἀναζωπυροῦσθαι καὶ τιπεσθαι;

† Εἰ συνήνεσεν καὶ ἐν τῇ δευτέρῳ συμφώνῳ. [Sch. I. 758.]

οὐκ ἀνακαίνοισι ζεται] * Καλῶς εἶπε, μὴ ἀνακαίνοισι ζεται διὰ τοῦ δευτέρου. ἀπὸ ψιλοῦ γὰρ συμφώνου ἢ περὶ ὕβρεως ἀγωγή οὐ δίδεται, τὸν αὐτῶν δὲ μᾶλλον συγχωρεῖται καὶ οὐ μὴτα συγχωρεῖται ἀνακαίνοισι.

μερικὴ γέγονε μείωσις] * Οἷον οἶον ἔσχε. συνεφωρησας, τὸ ἡμισυ τοῦ τιμήματος συγχωρήσας μὲν, μὴτῶ λαβὼν τὸ ἕτερον ἡμισυ. συμφώνου δὲ ἐποίησας ἐπὶ τῇ συγχωρήσει τούτου. μετὰ ταῦτα δύνασαι συμφώνησαι, ἀπαιτῶσι τὸ ὅλον. οὐ γὰρ τεθῆκεν ἡ τῆς πρῶσεως ἀγωγή διὰ τῆς καταβολῆς πρότερον, ἵνα μὴ δύνηται διὰ μεταγενεστέρου συμφώνου συνίστασθαι· ἀλλ' ὡς μέρει θῆξασα, μέρος δὲ ζῶσα πάλιν διὰ μεταγενεστέρου συμφώνου εἰς τὸ ὅλον ἀνακαίνοισι· ὡς γὰρ ζῶσα μὲν μέρος, μέρος δὲ ἀσθενούσα, τὸ μεταγενεστέρον

b ut addendum censui. Deest apud Fabr.

eam instaurare nequit. Idem in bonae fidei actionibus et in recessu a contractu re nondum secuta facto obtinet. Neque enim pacto instaurari potest actio, nisi a parte tantum contractus recessum sit. Ceterum prodest etiam in contractu mutato. Sed et si mulier pacta sit, ut statim dotem petat, et deinde paciscatur, ut intra tempus lege statutum eam petat, posterius quoque pactum ratum est. Conditio enim dotis deterior non fit, quum suae naturae redditur.

9) replicationem] Ideo replicationem, quia prius pactum posteriore non ipso iure tollitur. Replicatio igitur adversus exceptionem competit: nec hoc indistincte, sed quum hoc specialiter expressum sit a partibus, quae novandae actionis causa convenerunt: quum aliter novatio non fiat, ut lib. 3. Institutionum tit. 29. circa finem dicitur. Stipulatio autem stipulatione ipso iure tollitur. Nam quod semel factum est, nec conventionione, nec stipulatione tolli potest, neque ex ea conventionione actio vel pactum nascitur, ut lib. 2. tit. 3. cap. 31. quo haec dicuntur: Neque conventionione, nec pacto, nec stipulatione, quod semel factum est, tolli potest, neque ex ea conventionione actio vel pactum competit.

Veluti si cum centum mihi deberentur, pactus sum de quinquaginta petendis. Deinde debitore quoque consentiente iterum pactus sum, ut centum acciperem. Si igitur debitor pacti de centum non petendis exceptionem praetenderit, recte pactum de centum petendis oppono, et tam ab ipso, quam a fideiussore eius centum recte petam. Si vero ab initio centum in totum remisero, non recte alio pacto debitum renovo, licet debitor non contradicat. Remisso enim debito debitor non sum.

10) fideiussoribus prodest] Fortasse enim voluntate eorum pactum posterius inutum est, et sua sponte se ipsos denuo subiecerunt. Nam si contra voluntatem eorum factum est, posteriore pacto non laeduntur, ut cap. 61. Sic igitur haec capita concilies, hoc et dictum cap. 61. et contradictionem effugies. Vel etiam finge, eos donandi animo fideiussisse. Tunc enim fideiussoribus rei pactum prodest, quum nec donandi animo fideiusserint, nec convenerit, ut fideiussor teneatur, licet reus liberaretur. Nam sive donandi animo fideiusserint, pactum rei ipsis non prodest, sive reum tantum liberari, fideiussorem autem teneri placuerit, neque hoc fideiussori prodest, ut lib. hui. cap. 22. Hoc loco igitur accipe, vel donandi animo fideiussisse eos, vel pacto placuisse, ut fideiussor teneatur, vel fideiussorem sua sponte se posteriori pacto subiecisse. In cap. 61. autem nihil tale reperitur. Sic contradictio solvetur. Nam si ea, quae prius placuerunt, rata esse velint, novam emtionem et venditionem contrahi oportet. Nam si non in totum re nondum secuta a contractu recessum sit, contractus non in totum extinctus, sed quodammodo mutatus est; unde ea, quae prius placuerunt, ex posteriore pacto rata sunt. Si vero a toto contractu recessum sit, prorsus contractus extinctus est. Contractu autem semel extincto, quomodo pacto posteriore actio reviviscere et gigni potest?

Glossa interlinearis. Si fideiussor posteriori quoque pacto assensus est.

11) non renovatur] Recte dixit, pacto posteriore non renovari. Ex pacto enim nudo iniuriarum actio non datur; immo magis eo remittitur et post remissionem non renovatur.

12) pro parte actio minuta sit] Verbi causa domum habebas. Pactum fecisti, quo dimidiam pretii partem remisisti, altera parte dimidia nondum accepta. Pactum de non petenda ea fecisti. Postea pacisci potes, ut totum pretium petere tibi liceat. Non enim solutione venditi actio antea extincta est, ut posteriore pacto renovari non possit: sed pro parte extincta, pro parte servata posteriore pacto in totum renovatur. Nam quum pro parte servata, pro parte extincta sit, pactum poste-

πίκτον ὡςπερ τις ἰατρός τελείαν ὑγίειαν αὐτῇ χαρίζεται, τὴν νόσον αὐτῆς· καὶ τὴν πτώσιν ἀνακαινίζον τοῖς προφερομένοις φαρμακίοις τῆς συμφωνίας.

[γυνὴ γὰρ συμφωνήσῃ] * Ἄ γὰρ ἔφη κρατεῖν ἐπὶ τῆς ὁδῶν νοσήσῃ ὑπανάσφασις μερικῆς οὐσίας, ταῦτα φησὶν κρατεῖν καὶ ἐπὶ τούτου τοῦ θέματος, καὶ ἐπὶ τῆς ἀγωγῆς μεταπτώσεως τῆ μεταγενέστερα πάντα.

* Ἀνάγνωθι τὸν παλαιὸν προσεκτικῶς, διδάσκοντά σε τὴν διδασκαλίαν ταύτην ἀρίστως, ἵνα μὴ τὸ παρὸν κεφάλαιον ἀνίσῃ σοι φανὴ πρὸς τὰ ἀνωτέρω λεχθέντα. ταῦτον γὰρ ἐστὶν τὸ μεταπτώσθαι τὴν ἀγωγὴν καὶ τὸ διὰ παραγραφῆς ἀναιρεθῆναι. ἀναλίσσεις γὰρ ἢ μετὰ το c) λέγεται. ἐν ταῦθα γὰρ οὐκ ἀνηρέθη διὰ παραγραφῆς, ἀλλὰ μετεπτώσθη ἢ ἀγωγή.

[παροχρῆμα λαβεῖν] * Καὶ πάλιν γὰρ ἐνταῦθα ἀναθεῖν ἀνατρεῖ καὶ διαλύεται περὶ συμφωνίαν ἀναιρουμένη τὴν ἐνοχὴν οὐκ ἔτι ἰούσε, ἀλλὰ διὰ παραγραφῆς. τὸ γὰρ συμφωνήσῃ, παροχρῆμα λαβεῖν τὴν προῖκα, οὐκ ἤδη ἀνήρησεν τὴν ἀγωγὴν. διὰ γὰρ καταβολῆς ἐπέλεεν αὐτῇ ἀναιρεθῆναι φυσικῶς. καὶ μὴ μοι εἴπῃς, καὶ πῶς ἐστὶν εἰκός, ἐνταῦθα μνημονεύσῃσι ὅλως συμφωνίαν ἀναιρουμένης ἀγωγῆς, κἂν οὐκ ἔτι ἰούσε, τῶτοντι τινὰ μᾶλλον ἐπὶ ταῦδε τῷ συμφωνίᾳ δοκοῦσαν τὴν ἐνοχὴν μὴ ὡς ἀναιρουμένην εἶναι, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ κρείττονα γίνεσθαι ἐκ τοῦ μᾶλλον τὴν αἰρεσὶν αὐτῆς κρείττονα ποιεῖν ὅσον πρὸς αὐτήν. ἢ γυνὴ ἔχουσα γὰρ ἐνοχὸν τὸν ἄνδρα, δοῦναι αὐτῇ τὴν προῖκα τῇ ὠριμῆν προθεσίμῃ, ἐπίσκηται ἀπὸ τοῦ πρώτου συμφωνίαν ἐνοχοποιούσα αὐτόν, δοῦναι ταῦτα παραχρῆμα. ἀλλ' ἀναιρεῖται μοι καὶ τὴν ἀλλοτρίαν τε καὶ μεταβολὴν. οὐ πᾶν γὰρ ἀναιρουμένην πιστεῖται ἀπαλείφεται, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀλλοιοῦσθαι ἀναιρουμένην λέγεται. καθὼς γὰρ ἀλλαγὴ τῆς προῖκας ὀφείσῃ τε καὶ κιναιτωσῆς ἀνηρέθη, δύναται οὖν, ἐπειδὴ οὐκ ἀνηρέθη ὑπο ἰούσε ἢ ἀγωγῇ, ἀλλὰ διὰ παραγραφῆς, πάλιν διὰ μεταγενέστερου συμφωνίαν ἀναιρουμένην.

† Οἷον, νεαρῶς διατάξεως βουλομένης τὰ κλητὰ πράγματα τῆς προικῆς μετὰ ἐναντίον τοῦ ἀνδρὸς τὸν γάμον διδοῦναι τὸν ἄνδρα τῇ γυναικί. ἐὰν δὲ συμφωνήσῃ ἢ γυνὴ ἅμα τῇ λύσει τοῦ γάμου λαβεῖν αὐτά, εἰ μὲν ἐν τῇ ἐπιδοσίᾳ τῆς προικῆς ἢ ἐν ὅλῳ τῷ καιρῷ τῶν γάμων τοῦτο συμφωνήσῃ, ἔσθῃται τὸ συμφωνίαν καὶ καλῶς ἀπαιτεῖ λαβεῖν αὐτὰ παραχρῆμα, ἐπειδὴ πρὶν τεχθῆναι τὴν ἐν d) τῇ προῖκῃ ἀγωγῇ, ἐγένετο τὸ συμφωνίαν. εἰ δὲ μετὰ λύσει τοῦ γάμου τὸ τοῦτον γέννηται συμφωνίαν, οὐκ ὀφείλει τὴν γυναικί, οὐδὲ δύναται μεταμορφώσασθαι τὸν δεδομένον ἐκ τῆς διατάξεως τύπον τῆς προικῆς ἀπαιτεῖται, ἐπειδὴ ἐξ ὑπερβάλλου ἤτοι μετὰ χρόνον γέγονε. πάλιν ὠρισταί τοῖς νόμοις, ὁποῖους τόκους χρεὶ τὸν ἐπίτροπον διδοῦναι τῷ ἀνήβρῳ. εἰ δὲ ὁ πούπιλλος συμφωνήσῃ, μείζονας τῶν διατεταγμένων λαβεῖν, εἰ μὲν ἐπὶ νηπιῶν ὡν συμφωνήσῃ, ἔσθῃται τὸ συμφωνίαν. τιτωμένη γὰρ αὐτῷ μετὰ τὴν ἡβῆν ἢ τούτελας ἐδῆσῃ e) τὸ συμφωνίαν ἢ τῷ γινόμενον, καὶ μεταμορφώσῃ δι' αὐτοῦ, καὶ καλῶς ἀπαιτεῖ τὸν βραχυτάτον τοκόν. ἐὰν δὲ ἡβῆσῃ καὶ ἔχῃ τὴν τούτελας ἢ τῷ τεχθῆναι f) συμφωνίαν βραχυτέρους τοκούς λαβεῖν, οὐκ ἰσχύει τοῦτο τὸ συμφωνίαν, οὐδὲ μεταμορφῶσθαι τὴν ἀπαιτῆ κατὰ τὴν οἰκείαν φύσιν γεννηθῆναι τούτελας ἀγωγῇ, ἵνα μὴ εὐθερῆ κατὰ τὴν ἀγωγῇ ἐκ τοῦ συμφωνίαν τιτωμένη· ἐπεὶ γὰρ ἀπλῶς τὰ συμφωνίαν ἐνεσσι τοῖς συναλλάγμασιν, ὅσα, πρὶν γεννηθῆναι τὰς ἀγωγὰς, συμφωνεῖται καὶ ὡςπερ νόμον τινὰ καιρὸν καὶς ἀγωγῆς παρεχόντων, ὡς ἐν ἀρχῇ τοῦ συναλλάγματος γινόμενα. [Sch. t. I. 758.]

οὐ δοκεῖ γίνεσθαι † Κἂν γὰρ ἐστὶν ὁ λέγων, ὡς οὐκ ἔσθῃ τῇ γυναικί, τὴν αἰρεσὶν τῆς οἰκείας προικῆς ποιεῖν χεῖρονα, καὶ ἐνταῦθα ποιεῖν χεῖρονα αὐτῇ (δοκεῖ γὰρ τῷ χεῖρον εἶναι τὸ μετ' ἐναντίον ἀναδοθῆναι τὴν προῖκα τοῦ παραντίου), ἀλλ' ἐπειδὴ μᾶλλον τοῦτο ὁ νόμος τίθειται καὶ φέρεται ἐστὶ τῆς προικῆς τὸ μετ' ἐναντίον τὰ κλητὰ στρέφεσθαι, οὐ χεῖρονα ταύτην ποιεῖ, ἀναιρουμένη τὸ πρώτον συμφωνίαν, ἐν ᾧ συμπέφυκε παραντίου ἀναδοθῆναι τὴν προῖκα, καὶ συμφωνοῦσα τοῦτο μετ' ἐναντίον γινέσθαι. [Sch. u. I. 758.]

‡ Ὁ ὠρισμένος χρόνος ἐν τῇ ἐπιδοσίᾳ τῆς προικῆς ἐναντὸς ἐστὶν, ὡς καὶ κατὰ τοῦ ἀνδρὸς καὶ ὑπὲρ τοῦ ἀνδρὸς ἐξημερεύεται· ἀπαιτῶν μὲν γὰρ ὁ ἄνθρωπος καθ' ἑαυτοῦ τούτον ἔχει· οὐ γὰρ λαμβάνει τελειωθέντος τοῦ ἐναντιοῦ. ἀπαιτούμενος δὲ ὑπὲρ ἑαυτοῦ· ὀφείλει γὰρ κατέχειν τὰ κλητὰ ὁ ἄνθρωπος μὴ ἀπαιτούμενος μετὰ τῆς ἐναντιοῦ· τὰ δὲ ἀκίνητα παρεχόμενα τοῦ γάμου λουμένου ὀφείλει δίδωσθαι. [Sch. u. I. 759.]

rius tanquam medicus plenam medelam ei affert, morbum et interitum eius remediis conventionis prolatis sanans.

13) nam si mulier pacta sit] Pacta enim posteriora, quae rata esse dixit, si a parte contractus re non dum secuta recessum sit, etiam hoc casu et in actionis transformatione rata esse dixit.

Attente legas Antiquum, qui optime hanc regulam te docet, ne hoc caput illis, quae supra dicta sunt, adversari tibi videatur. Idem enim est, actionem transformari, et per exceptionem tolli. Transformatio enim modus tollendi obligationem dicitur. Hic autem actio non sublata per exceptionem, sed transformata est.

14) statim recipiat] Etenim hic rursus ad supra dicta recurrit et de pacto disserit, quo obligatio non ipso iure, sed per exceptionem tollitur. Pactum enim de dote statim recipienda nondum actionem sustulit. Per solutionem enim haec naturaliter tollenda erat. Nec mihi dicas, quomodo probabile sit, hic mentionem omnino fieri pacti, quod actionem, licet non ipso iure tollat, obligationem autem quodammodo hoc pacto non sublata videri, immo meliorem fieri, quia conditionem mulieris, quantum ad ipsam, meliorem faciat? Mulier enim, cui maritus dotem statuto legibus tempore reddere tenetur, priore pacto maritum sibi obligavit, ut statim dotem redderet. Sed modum tollendi obligationem puta esse quoque mutationem et novationem. Non enim quicquid tollitur, prorsus deletur, sed etiam id, quod mutatur, tolli dicitur. Sicut enim prioris formae et status mutatione sublata est actio, ideo, quia non ipso iure, sed per exceptionem sublata est, rursus pacto posteriore renovari potest.

Verbi gratia, cum novella constitutio velit, ut maritus res mobiles dotales post annum inde a soluto matrimonio mulieri restituat. Si vero mulier pacta sit, ut statim soluto matrimonio res mobiles recipiat, si quidem in dote danda vel constante matrimonio hoc convenerit, pactum valet, et recte desiderat, eas statim sibi reddi, quia, priusquam nasceretur de dote actio, pactum interesset. Quodsi post divortium eiusmodi pactum factum sit, mulieri non prodest, neque formam actioni de dote constitutione tributam transformare potest, quia pactum ex intervallo sive spatio temporis interiecto ininitum est. Item legibus definitum est, quales usuras pupillo tutorem praestare oporteat. Sed si pupillus pactus sit, ut usuras legitimis maiores acciperet, si quidem in pupillari adhuc aetate constitutus pactus sit, pactio rata est. Actio enim tutelae, quae post pubertatem ei nascitur, pactum iam interpositum inveniet, et per illud transformatur, et recte ea gravissimae usurae petuntur. Si vero iam pubes factus post natam ei tutelae actionem de gravioribus usuris sibi praestandis pactus sit, pactum hoc non valet, neque tutelae actionem iam partam secundum eam, quam habet, naturam, transformatur, ne ex pacto nova actio nascatur. Ea enim demum pacta contractibus insunt, quae priusquam actiones nascentur, interponuntur, et quasi novam quandam legem actionibus tribuunt, initio quippe contractus inita.

15) fieri non videtur] Licet enim quis dicat, mulieri non licere, dotis suae conditionem deteriorem facere, eamque hoc casu deteriorem illam facere (nam deterius esse quibusdam videtur, dotem post annum, quam statim reddi), tamen quia lex id sancit, eaque dotis natura est, ut res mobiles dotales post annum reddantur, deteriorem eam mulier non facit, quae prius pactum, ex quo statim dos erat reddenda, tollens paciscitur, ut post annum id fiat.

Tempus statutum doti reddendae est annus, quem tam adversus maritum, quam pro marito interpretamur: nam si maritus eam petat, adversus eum annus est: nec enim anno completo eam accipit. Si vero dos ab eo petatur, annus ei indulgetur: maritus enim in annum usque res mobiles retinere potest, ut ab eo non petantur: immobiles autem res statim soluto matrimonio reddit.

c) Ita Cod. Coisl. Mihi legendum videtur μεταπτώσις.

d) Malim ἐπὶ. e) Fabr. εὐρησκει. f) Fabr. τεχθῆσαι.

L. 27. §. 3.
D. ff. 14.

Ὁὐκ ἔρωται τὸ συμφωνῆσαι, μὴ ἐνέχεσθαι ἀπὸ δόλου· εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἰσοδυναμεῖ αὐτῷ τῷ συμφωνῆσαι, μὴ κινήσαι τὴν περὶ παρακαταθήκης β) ἀγωγὴν· καὶ ὁμοῦς ἔρωται.

Ὁὐκ ἔρωται] Ἐπὶ καὶ τὰ μάλιστα ἐν ἔστι καὶ τὸ αὐτὸ τοῦ πικτοῦ τὸ ἀποτέλεσμα, ὁμοῦς ἔσθ'. ὅτε ἡ τῶν ἡμετέρων διαφορὰ τὸ μὲν ἐρωτημένον, τὸ δὲ ἀγορητὸν ἀπεργάζεται· οἷον ὁ λέγων, ὅτι οὐ κινῶ περὶ δόλου, ἔδοξε λέγειν, ὅτι οὐ κινῶ τὴν δεπούσι, καὶ πάλιν ὁ λέγων, ὅτι οὐ κινῶ τὴν δεπούσι, ἔδοξε λέγειν, ὅτι οὐ κινῶ περὶ δόλου. ἡ γὰρ δεπούσι ἀπὸ δόλου κομμιτεύεται, καὶ ὁμοῦς, ἐπειδὴ τῶν ἡμετέρων ἐστὶν διαφορὰ καὶ τὰ μὲν ἰδικῶς ἐκφρονεῖ τὸν δόλον, τὰ δὲ οὐχ οὕτως, τὸ μὲν ἔρωται, τὸ δὲ οὐκ ἔρωται. εἰ μὲν γὰρ εἶπω, ὅτι οὐ κινῶ τὴν δεπούσι, ἔρωται τὸ πικτον, εἰ καὶ δόλος γένηται περὶ τὴν παραθήκην· εἰ δὲ εἶπω, ὅτι οὐκ ἀπαιτῶ σε δόλον, οὐκ ἔρωται τὸ πικτον. καὶ σημειώσω καὶ ἐπιτάγματα καὶ ἐν τῷ δὲ τεταμέντις μονοβιβλίῳ tit. ε. dig. 53. τῶν κανόνων κρατούντων, τὸν λέγοντα· τὸ ἐκτυπωθῆν βιάσεται καὶ πάλιν οὐ τὸ ἐκτυπωθῆν βιάσεται. σημειώσω καὶ τοῦτο· ποτὲ τοῖς ῥήμασι καὶ οὐ τῇ ἐνοίᾳ τῶν πακτευσάντων προσέχουεν.

Κυρίλλ. Ἐπὶ καὶ τὰ μάλιστα δύναται τις πακτεῦν, ὅτι οὐ κινῶ τὴν δεπούσι, ὁμοῦς οὐ δύναται πακτεῦν, ὅτι οὐ κινῶ περὶ δόλου.

καὶ ὁμοῦς ἔρωται] * Ζῆτει κεφ. ζ'. θεμ. ιβ'. οὐ ἡ ἀρχὴ· καὶ περὶ ἰδιωτικῆς κληρονομίας, καὶ τὸν ἐκεῖ παλαιόν, ὅστις τὴν αἰτίαν φησὶν τοῦ δύνασθαι περὶ τοῦ μὲν ἢ κινήσει τὴν περὶ παραθήκης ἀγωγὴν συμφρονεῖν, περὶ δὲ τοῦ μὴ κινήσει τὴν περὶ δόλου μὴ δύνασθαι συμφρονεῖν, καὶ λέγει, ὅτι τὴν δὲ δόλο μισεῖ ὁ νόμος δι' αὐτὸ τὸ ὄνομα.

L. 27. §. 4.
D. eod.

Ὁὐκ ἰσχυρῶς συμφωνῶ, ὡς ἐὰν κλέψῃς ἢ ἔβροίσης με, οὐ κινῶ κατὰ σοῦ τὴν περὶ κλοπῆς εἰς τὸ διπλάσιον ἢ τὴν περὶ ἔβροειος ἀγωγὴν. μετὰ μέντοι τὸ πλημμελημα καλῶς συμφωνῶ, μὴ κινεῖν αὐτάς. οὔτε περὶ τοῦ πρὸς δημοσίαν αἰτίαν ἀνήκοντος ἢ περὶ βίας δυνάμεθα συμφρονεῖν· τὸ δὲ γενόμενον εἰς δῆλον πρόςωπον ἢ πρῶγμα σύμφωνον οὐκ ὀφείλει βιάσεται ἕτερον.

Ὁὐκ ἰσχυρῶς συμφωνῶ] Ὅσα τῶν πικτων αἰσχρῶν ἔχει αἰτίαν, οὐκ ὀφείλει φυλάττεσθαι· οἷον εἰ πακτεῦσω, μὴ κινεῖν τὴν φουρτὴν ἢ τὴν ἰνουργίαν, εἰάν κλοπῆς ἢ ἔβροειος ποιήσῃ· περὶ δὲ τῆς μελλούσης γίνεσθαι κλοπῆς ἢ ἔβροειος οὐκ ἐφείτα πακτεῦν. περὶ μέντοι τῆς ἤδη γενομένης κλοπῆς ἢ ἔβροειος καλῶς πακτεῦν, μὴ κινεῖν τὴν φουρτὴν ἢ τὴν ἰνουργίαν. τὸ μὲν γὰρ μετὰ τὸ πλημμελημα συγχωρεῖν τὸ ἀπαξ γενοῦς φιλανθρωπίας ἐστὶ τεκμήριον· τὸ δὲ πρὸ τοῦ πλημμελήματος συμφρονεῖν, ὅτι οὐ κινῶ τὴν φουρτὴν, εἰάν κλέψῃς, ἢ τὴν ἰνουργίαν, εἰάν ἔβροίσης, οὐδὲ ἕτερον ἐστίν, ἢ πρὸς ἀδικίαν ἢ τὸ περιφρονεῖν τῶν νόμων παροξύνειν τὸν πακτευσάντα.

Κυρίλλ. Τὰ αἰσχρὰ πάντα οὐκ ἔρωται, εἰάν πακτεῦσω, ὅτι οὐ κινῶ τὴν φουρτὴν ἢ τὴν ἰνουργίαν περὶ μελλούσης κλοπῆς ἢ ἔβροειος· περὶ δὲ παρελθούσης καλῶς πακτεύομεν.

Τοῦ Ἄρον. Καὶ οἱ συνοικοῦντες οὐ καλῶς πακτεῦν, μὴ κινεῖν περὶ κληρονομίας ἢ τῶν ἀποκελευσθέντων ἢ δωροδοκῶν ἢ νεκροῦσάντων περὶ τῆν προῖκα διαπωμένων. μετὰ μέντοι διαζύγιον ἰσχυρῶς ταῦτα συγχωροῦμεν, ὡς βιβ. 27. tit. δ. dig. ε. καὶ κ. ἤτοι βιβ. κε. tit. ε. κεφ. ιβ'. 11).

τὴν περὶ κλοπῆς] * Τὰ ἀμιμοποιὰ πάντα, εἰ μὲν συμφωνηθῆν, ἵνα μὴ κινήσῃ, οὐκ ἔρωται πρὸ τοῦ γενέσθαι, μετὰ δὲ τὸ γενέσθαι ἔρωται, ὡς ἡ φουρτὴ, ἢ ἰνουργίαν, ἢ περὶ βίας· καὶ ἀπ' αὐτοῦ μέντοι τοῦ παθόντος καὶ βιασθέντος προσώπου· εἰ δὲ γένηται σύμφωνον, ὡς ἐν μὴ κινήθῃ, στέργει ἄλλο δὲ πρόσωπον, οἷον βούλειται, κινεῖ ταῦτα τὰ πούβλικα δικαστήρια. μεταγράφε καὶ ζῆτει βιβ. κθ'. tit. ε. κεφ. ε. καὶ βιβ. ιγ'. tit. α. κεφ. ιζ'. τὰς δὲ ἄλλας παραπομπὰς ζῆτει ὡσώθεν.

τὴν περὶ ἔβροειος ἀγωγῆς] * Ζῆτει βιβ. κ'. tit. β'. κεφ. α'. περὶ τὰ μέσα καὶ κεφ. δ'. περὶ τὸ τέλος καὶ κεφ. ε'. θεμ. δ'. καὶ μάλιστα ἐπὶ τῶν τοιούτων ποτὲ ὁ συμφωνήσας ἀπινοῦται, καὶ ποτὲ οὐ.

Non valet ¹⁷⁾ pactum, ne quis doli causa teneatur: quamvis pactum, ne depositi agatur, eandem cum illo vim habeat: et tamen valet ¹⁸⁾.

17) non valet] Quamvis unus idemque sit pacti eventus, tamen verborum differentia interdum hoc ratum, illud irritum efficit. Verbi causa, qui dicit, se de dolo non acturum, dicere videtur, depositi se non acturum, et vice versa, qui dicit, se depositi non acturum, dicere videtur, se de dolo non acturum. Depositum enim actio dolo committitur, et tamen, quum verborum sit differentia et in hoc pacto specialiter dolus exprimitur, in illo non item, hoc pactum valet, illud non valet. Nam si dixerō, me depositi non acturum, ratum est pactum, licet dolo quid in deposito fiat: si vero dixerō, me doli adversus te non acturum, pactum non valet. Et nota et hoc loco et libro singulari de testamentis tit. 5. dig. 67. regulam, quae ait: Expressa nocent et vice versa expressa non nocent. Nota et hoc, aliquando nos verba, nec vero sententiam paciscentium respicere.

Cyrilli. Licet pacisci quis possit, ne depositi agat, tamen pacisci nequit, ne de dolo agat.

18) et tamen valet] Quare cap. 7. them. 12. cuius initium est: Et de novi operis nuntiatione privata, et ibi Antiquum, qui causam exprimit, ob quam pacisci quidem licet, ne depositi agatur, nec vero, ne de dolo agatur, et ait, actionem de dolo legibus propter nomen ipsam odiosam esse.

Non recte paciscor ¹⁹⁾, ne, si furtum feceris vel iniuria me affeceris, furti ²⁰⁾ in duplum vel iniuriarum agam ²¹⁾. Post delictum autem commissum recte paciscor, ne his actionibus experiar. Nec de eo, quod ad causam publicam ²²⁾ pertinet, vel de vi ²³⁾ pacisci possumus. Pactum autem in certam personam ²⁴⁾ vel rem conceptum alii nocere non debet.

19) Non recte paciscor] Quae pacta causam turpem habent, ea servari non debent: verbi causa, si paciscar, ne furti vel iniuriarum agam, si furtum vel iniuriam feceris. Nam de furto futuro vel iniuria pacisci non licet. De furto tamen vel iniuria iam commissa recte quis paciscitur, ne furti vel iniuriarum agat. Post delictum enim admissum id quod factum est, remittere, humanitatis signum est: ante delictum autem pacisci, ne furti agatur, si furtum feceris, neve iniuriarum agatur, si iniuriam feceris, nihil aliud est, quam ad malignitatem et legum contemptum eum, qui pactus est, instigare.

Cyrilli. Pacta turpia non valent, si de futuro furto vel iniuria paciscar, ne furti vel iniuriarum agam. De furto autem vel iniuria iam commissa recte paciscimur.

Innominati. Coniuges quoque non recte paciscuntur, ne de moribus, vel rerum amotarum vel ob res donatas vel necessarias impensas in dotem erogatas agatur. Post divortium tamen valide haec remittimus, ut lib. 23. tit. 4. dig. 5. et 20. sive lib. 25. tit. 5. cap. 32.

20) furti] Si convenerit, ne famosae actiones moveantur, hoc ratum non est, antequam delictum admissum est: postquam autem admissum est, valet, ut in furti, iniuriarum, de vi actione: modo persona paciscens ea sit, quae delicto laesa et vim perpressa est. Si vero pactum initum sit, ne delictorum nomine agatur, velit autem alia persona, quaecunque sit, publica haec iudicia instituire, facere hoc potest. Transcribe et quaere lib. 29. tit. 5. cap. 5. et lib. 13. tit. 1. cap. 17. Reliquas autem similibus locorum adnotationes quaere supra.

21) vel iniuriarum agam] Quare lib. 21. tit. 2. cap. 1. circa medium et cap. 4. circa finem, et cap. 6. them. 4. et discas, quando de eiusmodi delictis paciscens infamia notetur, et quando non notetur.

g) Sic Fabr. Cod. Coisl. παραθήκης. h) Inde ab ἤτοι haec alia manu scripta sunt in Cod. Coisl.

† *Ἀπὸ τὸν κανὼνα τὸν λέγοντα, ὅτι τὰ ἐπ' αἰσχροῦ αἰτία γινόμενα σύμφωνα οὐκ ἔρρωται.* [Sch. x. l. 759.]

πρὸς δημοσίαν αἰτίαν] † *Πρὸς τὸ μειῶν τὰ τοῦ δημοσίου. οἷον ἔαν τιζῶν συμφωνήσω, οἷον ἔαν σε βιάσωμαι δημοσίᾳ, ἢνα μὴ δύνασαι κινῆν κατ' ἐμοῦ.* [Sch. y. l. 759.]

† *Ἐπὶ γὰρ τῶν πουβλικῶν πακτεύειν οὐ δύναμεθα, ἐπειδὴ τὸ ἐπὶ ἄλλο πρᾶγμα ἢ πρὸς ἄλλο πρόσωπον γινόμενον πάκτον οὐκ ὀφείλει ἕτερον πρόσωπον, ἢ πρᾶγμα βλάπτει.* [Sch. y. l. 759.]

περὶ βίας] *Οὐκ ἐφέεται πακτεύειν, ὅτι οὐκ ἀπὸ κατὰ σοῦ τὸ οὐρθε βί ἰντέδικτον, ἐπειδὴ πουβλικῶν ἔχει κἀύσαν. τὸ γὰρ οὐρθε βί ἰντέδικτον κοινοφελές τε ἐστὶ καὶ ἀεὶ τίκεται τὸν Ἰούλιον δὲ βί πουβλικῶν ἢ δὲ βί πριβᾶτου. οὐδεὶς δὲ δύναται προκομιᾶζειν διὰ τοῦ πάκτου τὸ πουβλικον. ἢνα δὲ σοὶ ὡς ἐν κεφαλῶν καὶ γενικῶς εἶπω, τὸ πάκτον τὸ γενόμενον χάριν πραγματος ἢ προσώπου προκομιᾶ ἢ βλάβην ἄλλῳ πρᾶγματι ἢ ἄλλῳ προσώπῳ ποιεῖν οὐκ ὀφείλει. οἷον πρῶτος καὶ σεκούνδος γειτνιαζούσας εἶχον οἰκίας καὶ τρίτος πλησίον οἰκίαν. ὁ πρῶτος ἐβάθυνε δουλείᾳ πρὸς τρίτον τὴν ἰδίαν οἰκίαν, παραχωρήσας αὐτῷ δίκαιον τοῦ ὑφ' οὗ, μὴ ἔχοντι πρότερον. τοῦτο τὴν σεκούνδου βλάπτει οὐκ οἰδεν οἰκίαν, οὐδὲ δὲ ὡν πρῶτος τὴν ἰδίαν ἐβάθυνε οἰκίαν, ἢδη καὶ ἡ σεκούνδου βεβάρηται. καὶ τοῦτο εὐρήσεις ἐν τῷ δ. τῶν δὲ ἰουδαίως βιβ. τιτ. β. διγ. λβ. τὸν μὲν οὖν τοῦ πραγματος οὕτω θεμάτισον. τὸν τοῦ προσώπου θεμάτισον οὕτως εἶπε. νόμον κελύοντος τὸν νεμόμενον καὶ συντελεῖν, δέδοκται τις ἀγρὸν εἰς ἐνεχύρον καὶ συνεφώνησεν, ὥστε μὴ αὐτὸν τὸν ἔχοντα καὶ νεμόμενον ἐνεχύρου λόγῳ τὸν ἀγρὸν συντελεῖν, ἀλλ' αὐτὸν τὸν ὑποθέμενον. τοῦτο τὸ συμφωνοῦν τὸ τοῦ φύσκου πρόσωπον οὐ προκομιᾶζει, ἀλλὰ δύναται τὸν νεμόμενον ἀπαιτεῖν τοὺς φόρους ὁ φύσκος, μὴ κωλύμενος ὑπὸ τοῦ συμφωνοῦν. καὶ τοῦτο εὐρήσεις κείμενον ἐν τῷ μβ. διγ. τοῦ παρόντος τιτ.*

Κυρίλλ. *Οὐ δύναμαι πακτεύειν, ὅτι οὐκ ἀπὸ τὸ οὐρθε βί ἰντέδικτον' ἐπὶ γὰρ πουβλικῶν οὐ καλῶς πακτεύομεν. τὸ γὰρ ἐπὶ ἄλλῳ πρᾶγματι ἢ πρὸς ἄλλο πρόσωπον γινόμενον πάκτον οὐκ ὀφείλει ἕτερον πρᾶγμα ἢ πρόσωπον βλάπτειν.*

* *Ἦτοι περὶ δημοσίας αἰτίας ιδιώτης μετὰ ιδιώτου συμφωνεῖν ἦτοι περὶ τοῦ πρὸς δημοσίαν βλάβην ἀφορώντος. εἰ γὰρ τῆς δημοσίας μετὰ παρὰ Πέτρον καινοτομουμένης συμφωνήσῃ ὁ Παῦλος οὐδὲ τοῦ καινοτομοῦντος Πέτρον τὸ δὲ βία πουβλικῶν ἰντέδικτον, οὐκ ἔρρωται τὸ πάκτον, διότι οὐδεὶς διὰ τοῦ οἰκείου πάκτου δύναται προκομιᾶζειν τὸ πουβλικον. ἦγον περὶ στενωπῶς τῆς δημοσίας μόνον ἢ ἕτερου τινος τοιούτου, ἢ εἰ βούλει μὴ μόνον τὸ περὶ βίας παραδείγμα τῶν ἐγκλημάτων, ἀλλὰ καὶ τὸ ἄλλο ἦτοι τὸ δημοσίας αἰτίας ἀνήκον, ἦγον ὅτι οὐ δύναται τις συμφωνεῖν περὶ δημοσίαν ἐγκλημάτων. περὶ γὰρ τοῦ, ὅσον αὐτῷ ἀνήκει εἰς ζημίαν, δύναται τις συμφωνεῖν, περὶ δὲ τοῦ, ὅσον ἀνήκει τῷ πουβλικῷ, οὐ δύναται τις συμφωνεῖν.*

εἰς δῆλον πρόσωπον] * *Ἄηλον πρόσωπον νόει μοι τὸν ἐγγυητήν, ὅτε δηλαδὴ τις πρὸς αὐτὸν τὸν ἐγγυητὴν συμφωνήσῃ, μὴ ἀπαιτῆσαι αὐτὸν τὸ χρέος. δῆλον δὲ, ὅτι κατελείφθη τινὶ ληγάτον ἀπὸ διαθήκης τὸ πρᾶγμα. ὥρισ δὲ ὁ διαθέμενος, ποιήσας ὑστερον κωδικέλλον, δοῦναι τὸν ληγατάριον πρὸς τὸν κληρονόμον δέκα νομίσματα. ἐκήνησεν οὖν ὁ ληγατάριος περὶ τοῦ ληγάτου κατὰ τὸν κληρονόμον καὶ διελύσατο περὶ αὐτοῦ. ὑστερον δὲ εὗρε τὸν κωδικέλλον ὁ κληρονόμος καὶ κρεῖ κατὰ τοῦ ληγαταρίου, πρὸς ὃν καὶ διελύσατο περὶ τοῦ ληγάτου. προβάλλεται ὁ ληγατάριος τὴν διάλυσιν, ὅτι διελύσατο μετὰ σοῦ' φησὶν δὲ ὁ κληρονόμος αὐτῷ, ὅτι περὶ δήλου πραγματος διελύσαμεθα, περὶ τοῦ κτηματος, οὐ μὴν περὶ τῶν δέκα νομισμάτων.*

Ἐὰν χρεωστούμενος δέκα νομίσματα κ) συμφωνήσω μὴ ἀπαιτῆσαι εἰκόσιν, ἔρρωται. εἰ δὲ καὶ εἰκόσι χρεωστούμενος συμφωνήσω, μὴ ἀπαιτῆσαι δέκα, ἔρρωται ἐπὶ τοῖς δέκα.

ἐὰν χρεωστούμενος] *Τῷ πλείονι καὶ τῷ ἔλαττον περιέχεται καὶ διὰ τοῦτο, ἐὰν μοι ι. ἐποφείλῃς, εἶπω δὲ, ὅτι οὐκ ἀπαιτῶ σε εἰκόσιν, ἐπεὶ τοῖς εἰκόσιν καὶ τὰ δέκα περιέχεται, καλῶς κέροηται πάκτον ἢ δόλου παραγραφή. δόλου δὲ εἶπον, ἐπειδὴ μὴ ἰδικῶς τῶν δέκα νομισμάτων μῆτην ἐποιήσαμην πακτεύων. εἰ δὲ τὸ ἐναντίον εἰκόσι μοι νομίσματα ἐποφείλῃς,*

Propter regulam dicentem, pacta ob turpem causam facta non valere.

22) ad causam publicam] Ad ea minuenda, quae ad publicam causam pertinent: puta si convenerit, ut si publice vim tibi intulero, adversus me agere non possis.

Nam de causis publicis pacisci non possumus, quia pactum in alia re factum aut cum alia persona, in alia persona aut re non prodest aut nocet.

23) de vi] Pacisci non licet, ne adversus te interdicto unde vi agam, quia publicam habet causam. Interdictum unde vi enim publice utile est et semper parit legem Iuliam de vi publica vel de vi privata. Nemo autem per pactum rei publicae praeiudicium inferre potest. Ut autem tibi breviter et generatim dicam, pactum personae vel rei gratia factum praeiudicium vel damnum alii personae vel alii rei inferre non oportet. Verbi causa, Primus et Secundus domus habebant vicinas et Tertius domum in propinquo. Primus in gratiam Tertii domum suam servitute oneravit, iure altius tollendi ei, quod antea non habebat, concessio. Hoc domui Secundi nocere non potest, nec ideo, quod Primus suam domum oneravit, etiam Secundi aedes oneratae sunt. Hoc reperies libro 4. eorum, qui de iudiciis sunt, tit. 2. dig. 32. Sic casum de pacto de certa re iusto tibi finge. De persona vero sic casum finge. Cum lex iubeat, possessorem tributa solvere, agrum quis pignori dedit et pactus est, ut ipse, qui pignori eum dedit, non autem is, qui pignoris causa agrum possidet, tributa solveret. Pactum hoc personae fisci praeiudicium non infert, sed fiscus a possessore tributa exigere potest, non obstante pacto. Hoc quoque dig. 42. huius tit. positum reperies.

Cyrilli. Pacisci non possum, ne interdicto unde vi agam: de causis enim publicis non recte paciscimur. Pactum enim de alia re vel cum alia persona factum alii rei vel personae nocere non debet.

De causa publica privatus cum privato pacisci nequit vel de eo, quod ad damnum publicum spectat. Nam si cum Petrus in publica via novum opus faceret, Paulus cum Petro novum opus faciente pactus sit, ne interdicto de via publica agatur, pactum non valet, quia suo pacto praeiudicium reipublicae inferre nemo potest. Vel de publica via angustiore reddenda vel de alio quodam eiusmodi, vel si non solum exemplum de via habere velis, sed etiam aliud exemplum, quod ad causas publicas pertinet; pacisci quis de criminibus publicis non potest. Nam de damno, quod ad ipsum spectat, pacisci quis potest; de eo autem, quod ad causam publicam pertinet, pacisci nequit.

24) in certam personam] Certam personam accipe fideiussorem, quando scilicet quis cum fideiussore paciscatur, ne debitum ab eo petat. Relictum erat alicui testamento legatum. Testator autem codicillis postea conditis iusserat, legatarium heredi decem dare. Legatarius igitur legati nomine cum herede egit, de eoque transegit. Postea autem heres codicillos invenit, et adversus legatarium egit, quocum legati nomine transegerat. Legatarius transactionem cum herede factam obicit: heres autem replicat, de certa re se transegisse, de possessione, nec vero de decem aureis.

Si cum decem mihi deberes 25), pepigero, ne a L. 27. §. 5. te viginti petam, valet pactum. Sed et si cum viginti mihi deberes, pepigerim, ne decem petam, in decem pactum prodest 26).

25) Si cum deberes] Maiori minus quoque continetur, ideoque, si decem mihi debebas, egoque dixerō, me viginti a te non petiturum, quum his viginti decem quoque contineantur, recte pacti vel doli exceptione utitur. Doli autem dixi, quia in paciscendo non specialiter decem aureorum mentionem feci. Si vero per

i) Male Schotiaſtes de crimine vis loquitur, quum tantummodo de via dicendum fuerit. κ) Cod. Coisl. Fabr. u'.

καὶ εἶπω, ὅτι οὐκ ἀπαιτῶ σε δέκα νομίματα, ἐπὶ τοῖς δέκα νομίμασι μόνοις ἔχεις πάκτου παραγραφήν.

ἔρρωται ἐπὶ τοῖς δέκα] * Καὶ οὐ δυνάμεθα λέγειν, ὅτι, ἐπεὶ χρεωστούμενος εἰκόσιν εἶπον, μὴ ἀπαιτῆσαι δέκα, παύσειν ἐδοκίμησεν καὶ τὸ σύμφωνον ἔσται οὐδέν. ἐκεῖνο γὰρ εἶπον, μὴ ἀπαιτῆσαι, ἢ μὴ ἐχρεωστούμενην ἀπὸ τῆς ἀρμοσίουσας ἐπ' αὐτοῦ ἀγωγῆς ἐξ ὁρθοῦ. καὶ σημειῶσαι τὸ παρὸν καὶ ἔχει ἐπὶ μνήμης αὐτοῦ.

L. 27. §. 6. D. II. 14. Ὁ χρεωστούμενος δοῦλον ἢ δέκα νομίματα ἐὰν συμφωνήσῃ, μὴ ἀπαιτῆσαι τὰ δέκα νομίματα, εἰς πᾶσαν τὴν ἀγωγὴν ἀντίκειται αὐτῷ ἢ παραγραφή. καὶ τῇ τοῦ ἐνός γὰρ ἢ καταβολῇ καὶ ἀποχῇ πᾶσα ἢ ἐνοχὴ λύεται· εἰ μὴ ἄρα συνέδοξε, τὰ νομίματα μὴ ἀπαιτῆσθαι, ἀλλὰ τὸν δοῦλον.

δοῦλον ἢ δέκα] Ἐὰν ὑπὸ ἀλτερνατίονά τις ἐπερωτήσῃ, οἷον, ὁμολογῆς δίδου μοι Στίχον ἢ ἰ. νομίματα, εἴτα πάκτον ἐπὶ τοῖς δέκα νομίμασι ποιῆσιν εἰκόν, οὐκ ἀπαιτῶ τὰ ἰ. νομίματα, οὐ μόνον, ἐὰν κινήσῃ κατὰ ταῦτον περὶ τοῦ Στίχου ἢ τῶν δέκα νομιμάτων, ἐκβάλλεται παραγραφή, ἀλλὰ καὶ εἰς ἐξέλιθον περὶ μόνου τοῦ Στίχου κινήσῃ, καὶ οὕτως ἐκβάλλεται παραγραφή, ὡς μανθάνεις ὑποκατιῶν. καὶ τὰ μάλιστα γὰρ περὶ μόνου τῶν δέκα νομιμάτων ἐπάκτευσεν, ἀλλ' οὐκ εἰς τὸ πᾶν ἀντίκειται αὐτῷ ἢ παραγραφή, ὡς περὶ γὰρ καὶ διὰ τῆς τοῦ ἐνός καταβολῆς ἢ διὰ τῆς ἐπὶ τῷ ἐνὶ γινόμενης ἀποχῆς δι' ἀκεπιπλιάντος λύεται καὶ ἐπὶ τῷ ἄλλῳ ἢ ἐπερωτήσῃ, οὕτω, καὶ πάκτον ἐπὶ τῷ ἐνὶ ποιῆσῃ, ἐκβάλλεται παραγραφή, καὶ περὶ τοῦ ἄλλου κινήσῃ. τοῦτο δὲ λέγω, πλὴν εἰ μὴ ἄρα τοῦτο ἐρωτῆται καὶ συνέδοκε μετὰ ἡμῶν, ἵνα μὴ τὰ δέκα νομίματα παρασχεθῇ, ἀλλὰ Στίχος ὁ οἰκίτης. τότε γὰρ ἐνδυνάμει δύναμις περὶ τοῦ Στίχου κινήσῃ, μηδεμίαν ἀντιπαιτῆσῃ μοι παραγραφῆς. τὸ αὐτὸ ἐστὶ καὶ ἐνθα περὶ μόνου τοῦ Στίχου τὸ πάκτον ἐγγέτο. τὸ δὲ ἐν τῷ ἡμέτερον σολουτιῶνος ἐπὶ πεπιτόνε οὕτως νοήσῃ· σολουτιῶνα μὲν τὴν ἰσὴν δικαστηρίον καὶ οἰασθῆναι μεθοδεύουσης ἀγωγῆς, πεπιτόνε δὲ τὴν ἐν δικαστηρίῳ γινόμενῃ ἀπαιτήσῃν τε καὶ ἀπόληψιν. τὸ γὰρ πεπιτόνε μὴ νοήσῃ προκρίσῃν ἡμῶν, ἀλλὰ τὴν διὰ τῆς ἐν δικαστηρίῳ μεθοδεύσας ἀπόληψιν ἢ ἐὰν τὸ πεπιτόνε δέξῃ προκρίσῃν, εἰπέ, κατὰ κοινήν συναίνεσιν γίνεσθαι τὴν προκρίσῃν. ἔργως γὰρ ἐν τῷ 5. τί τῆς 8. τῶν ἰστικῶτων, ὅτι ὁ ἐπερωτῆσας ὑπὸ ἀλτερνατίονα καὶ περὶ ἐνός μόνου κινήσῃ πλοῦς πεπιτῆται, καὶ τὸ μὲν παλαιῶν ἐξέπιπτε τῆς ἀγωγῆς, σήμερον δὲ τὸ τριπλάσιον δίδουσι τῷ ἑαυτοῦ δαπανημάτων γινόμενων· ὡς δὴλον ἐστὶ, ὅτι διὰ τῆς ἐπὶ τῷ ἐνὶ μεθοδεύσας οὐκ ἀναρῆται τὴν ἀγωγὴν. σημειῶσαι οὖν, ὅτι μὴ συναρῆσθαι τῷ πλοῦς πεπιτόνου προσέχων.

Κυριλλ. Ἐὰν ἐπερωτήσῃ καὶ συμφωνήσῃ. ὡς περὶ γὰρ καταβολῇ καὶ ἀπαιτῆσαι καὶ ἀκεπιπλιάντος τοῦ ἐνός λύεται ἢ ἐνοχὴ, οὕτω καὶ πάκτω. εἰ γὰρ γενικῶς χρεωστούμενος οἰκίτην παύσειν, Στίχον μὴ ἀπαιτῆσαι, Στίχον μὲν οὐ δύναμαι ἀπαιτῆσαι, ἔτερον δὲ δύναμαι.

† Οἷον ἐὰν τυχὸν τὸν δοῦλον ἐάσῃ, θελήσῃ δὲ λαβεῖν τὰ νομίματα· εἴτα συμφωνήσῃ, μὴδὲ τὰ νομίματα ἀπαιτῆσαι, ἐκβάλλεται ^{m)} τελείως ἀπὸ πάσης ἀγωγῆς. οὕτω γὰρ τὸν δοῦλον δύναιται ἀπαιτῆσαι, οὕτω τὰ νομίματα· τῇ γὰρ τοῦ ἐνός συγχωρήσῃ καὶ τὸ ἔτερον συγχωρήσῃ. [Sch. z. I. 759.]

ἀποχῇ] Τοῦ Ἀπονήμ. Περὶ τῆς τοιαύτης λιβερατίονος καὶ ἀκεπιπλιάντος ἀναγνώθῃ βιβ. 17. διγ. 5. καὶ μ5. βιβ. τί. 8. διγ. 17. καὶ 15.

L. 27. §. 7. D. cod. Ἐὰν γενικῶς δοῦλον χρεωστούμενος συμφωνήσῃ, μὴ ἀπαιτῆσαι Στέφανον, οὐκ ἀντίκειται μοι παραγραφή ἄλλον ἀπαιτῶντι.

γενικῶς] Ζῆται βιβ. μδ. τί. 5. κεφ. ια. λέγον· ἐὰν δοῦλον σοι ληγάσῃς ἀφ' ἐμοῦ Πέτρον, οὐκ ἀναρῶ, ἀλλὰ στενοῦ τὸ ληγάτον καὶ τὴν αἰτίαν τούτου. εὐθὺς ἐπάγει τὸ ἰβ. αὐτοῦ κεφ. λέγον· οὐ γὰρ αὐτὸν ἐπιλέγεται δύναμαι. ἐστὶ γὰρ διαφορὰ αὐτῆ ἐπὶ ληγάτου καὶ ἐπερωτήσας γενικῶν καὶ ἀόριστων καὶ ἀμοιρῶν οὐσῶν. οἷον μὲν γὰρ ληγάτον οὕτως ἐποφείληται, οὐχ ὁ ἐναγόμενος, ἀλλ' ὁ ληγατάριος ἔχει τὴν ἐπι-

contrarium viginti mihi debebas, et ego pepigero, ne decem a te petam, decem tantummodo nomine pacti exceptionem habes.

26) in decem pactum prodest] Nec dicere possumus, me, cum viginti mihi deberentur, paciscentem, ne decem petam, iocari videri et pactum nullum esse. Dixi enim illi, me non petiturum, quae ex actione mihi adversus illum directo competente non deberentur. Nota hoc et in memoria tene.

Si is, cui servus debebatur, aut decem aurei ²⁷⁾, de decem non petendis pactus sit, tota eius actio per exceptionem submovetur: et unius solutione et acceptilatione ²⁸⁾ tota obligatio solvitur: nisi id actum sit, ne aurei peterentur, sed servus.

27) servus aut decem] Si sub alternatione quis stipulatus sit, verbi causa, spondes mihi dare Stichum aut X aureos? et deinde pactum de decem aureis non petendis stipulator fecerit, non solum, si Stichum aut decem petat, exceptio repellitur, sed etiam si de Stichum tantum agat, repellitur exceptio, ut infra discis. Licet enim de decem tantum pactus sit, tamen toti eius petitioni exceptio obstat. Sicut enim unius solutione et unius acceptilatione stipulatio quoque alterius solvitur, sic, licet pactum de uno tantum fecerit, exceptio repellitur, tametsi de altero agat. Hoc autem dico, nisi id inter nos actum sit et placuerit, ne decem aurei darentur, sed Stichus servus. Tunc enim Stichi nomine cum effectu agere possum, exceptio mihi non obstante. Idem obtinet et quum de Stichum tantum pactum factum est. Quod autem in textu dicitur, solutione et petitione, sic intellige, solutionem eam quae sine iudicio et qualibet actione fit, petitionem vero petitionem et recuperationem in iudicio. Petitione enim ne solum litis contestationem intelligas, sed recuperationem rei per persecutionem eius in iudicio: vel si petitionem accipis pro litis contestatione, communi consensu litis contestationem fieri dicas. Institutionum enim tit. 6. lib. 4. didicisti, eum, qui sub alternatione stipulatus est, si de uno tantum egerit, plus petere, et olim actione excidisse; hodie autem reo triplum sumtum erogatorum dare: ut igitur manifestum sit, unius persecutionem actionem non tolli. Nota igitur hoc, ne conturberis, quum ad plures petitionem respexeris.

Cyriilli. Si stipulatus et pactus sum: sicut enim unius solutione et acceptilatione obligatio solvitur, sic etiam pacto. Nam si cum generaliter mihi servus deberetur, pactus sim, ne Stichum petam, Stichum quidem petere nequeo, alium autem servum petere possum.

Verbi causa, si servum mittat, pecuniam autem habere velit: et deinde pactus sit, ne pecuniam quoque petat, ab omni actione prorsus repellitur: neque enim servum, neque pecuniam petere potest: unius enim remissione alterum quoque remissum est.

28) acceptilatione] Innominati. De eiusmodi liberatione et acceptilatione lege lib. 33. dig. 7. et lib. 46. tit. 4. dig. 13. et 17.

Si cum generaliter ²⁹⁾ servus mihi deberetur, paciscar, ne Stephanum petam, exceptio non obicitur ³⁰⁾ alium mihi petenti ³¹⁾.

29) generaliter] Quaere lib. 44. tit. 7. cap. 11. quo dicitur: si servo tibi legato Petrum ademero, legatum non tollo, sed minuo id causamque eius. Statim adicit cap. 12. eiusdem, quo dicitur: non enim possum eum eligere: haec enim differentia est legati et stipulationum generalium, indefinitarum et alternatarum. Nam si quidem legatum sic debetur, non reus, sed lega-

δ) γὰρ deest apud Fabr. Est in Cod. Coisl. m) Legendum videtur ἐκβάλλει.

λογῆν, ὡς βούλεται, ἀπαιτεῖν. ἐπὶ γὰρ ἐπερωτήσεων οὐκ ὁ ἐπερωτήσας καὶ ὁ ἐρώων, ἀλλ' ὁ ἐπερωτηθεὶς καὶ ἐναγόμενος ἔχει τὴν ἐπιλογὴν, ὡς βούλεται, καταβαλεῖν. οὕτως οὖν θεματίσων καὶ συμβίβασον τὸ παρὸν κεφ. καὶ τὸ ἐν τῷ ζ'. τιτ. τοῦ κς'. βιβ. κεφ. ιγ'. θεμ. ε'. κείμενον. δοκεῖ γὰρ ἐναντίον τῷ παρόντι λέγον· ὁ ἐπερωτήσας γενικῶς δούλον, ἔαν ἐπὶ Πέτρῳ ποιῆσθαι ἀθώωσιν, λύει πᾶσαν τὴν ἐροχῆν. ἐπὶ τοῦ παρόντος οὖν θεματος ἐκ ληγάτου χρεωστῆσθαι τὸν οἰκῆτρν καὶ ἔχειν τὸν ληγατάριον ἐπιλογῆν. τὸ δὲ ἐν τῷ κς'. βιβ. κεφ. ιγ'. θεμ. ε'. ἐπὶ ἐπερωτήσεως. καὶ ἐπεὶ, ὡς εἶπον, ἐπὶ τῶν ἐπερωτήσεων ὁ ἐπερωτηθεὶς ἔχει τὴν ἐπιλογῆν, εἰκότως, ἔαν ἐπὶ Πέτρῳ ποιῆσθαι ἀθώωσιν, λύει πᾶσαν τὴν ἐροχῆν. ἐξεί γὰρ ὁ ἔχων ἐπιλογῆν, ὅτι τὸν Πέτρον ἠβουλομῆν σοι δοῦναι, καὶ λοιπὸν, ἐπεὶ μοι συνεχώρησας τούτον, ἡδὴ δοκεῖς ἀναλαβεῖν, καὶ λοιπὸν μὴ κίνοι περὶ τοῦ λοιποῦ. ἐπὶ δὲ τῷ ληγάτῳ, ἐπεὶ ὁ ληγατάριος ἔχει τὴν ἐπιλογῆν, εἰκότως, ἔαν ἐπὶ τινὶ ποιῆσθαι συμφωνίαν, οὐ δοκεῖ πᾶντων ταυτῆρ ποιεῖν· ὡς περ ἐπιταῖθα δεῖ θεματίσθαι, ἵνα μὴ ἐναντιωθῶμεν τῷ ὀφθέντι κεφαλαίῳ. ἔαν μόντοι ἐπερωτήσας δέκα νομίμασι ἢ δούλον ἀθώωσιν ποιῶσιν ἐπὶ τοῖς δέκα, δυναίμην τὰ λοιπὰ ε'. ἢ τὸ ἡμισυ τοῦ δούλου ἀπαιτῆσαι, ὡς κεφ. αὐτοῦ ιζ'. ὅτι δὲ ἐπὶ τῶν ληγάτων ὁ ληγατάριος ἔχει τὴν ἐπιλογῆν, φησὶ βιβ. μδ'. τιτ. α'. κεφ. ρζ'. θεμ. γ'. ἢ καὶ ἐπὶ ἐπερωτήσεως ἔαν θεματίσθῃ, δεῖ προσθεῖναι καὶ τῇ ἐπερωτήσῃ, ὅτι συνεφώνησεν ὁ ἐπερωτησας, αὐτὸν ἔχει τὴν ἐπιλογῆν καὶ μὴ τὸν ἐπερωτηθέντα. οὕτω δὲ ἐπὶ τῆς ἐπερωτήσεως ὁ ἐπερωτηθεὶς ἔχει τὴν ἐπιλογῆν, φησὶν βιβ. κδ'. τιτ. κέ'. διγ.... θεμα τοῦ κς'. κεφ. τοῦ ζ'. τιτ. αὐτοῦ.

Ἐάν γενικῶς οὕτως συμφωνῆσῃ, ὁμολογεῖς διδοῖναι μοι οἰκῆτρν, εἴτα ποιῶν πάκτον, οὗ Στίχον οὐκ ἀπαιτῶ, περὶ μὲν τοῦ Στίχου κτῶν ἐμβαλλομαι πάκτου παραγραφῆ. ἄλλος δὲ καὶ οὐ τὸν Στίχον ἀπαιτῶν οὐκ ἐμβαλλομαι πάκτου παραγραφῆ. Ἐρώτησις. καίτοι ἔαν γενικῶς ἐπερωτήσω, ὁμολογεῖς διδοῖναι μοι οἰκῆτρν, ἔχει τὴν ἐπιλογῆν ὁ ἐπερωτηθεὶς, ὡς βούλεται παρασχεῖν. τοῦτο γὰρ ἔγνωσ ἐν τῷ ζ'. τιτ. της δ'. τῶν ἰσοτιτύτων. πῶς οὖν τοῦ ἐπερωτηθέντος ἀδεῖαν ἔχοντος, ὃν βούλεται παρασχεῖν, ἐπάκτευσεν ὁ ἐπερωτήσας, ὅτι οὐκ ἀπαιτεῖ Στίχον, ὅτε καὶ τοῦ πάκτου χωρὶς οὐκ ἠδύνατο ἰδικῶς Στίχον ἀπαιτεῖν, τῆς ἐπιλογῆς οὕσης παρὰ τῷ ὀφθ. Στεφ. Πρῶτον μὲν οὐ περὶ τὸ εἶναι ἢ μὴ εἶναι τὸ πάκτον περιττόν· ὁ Παῦλος τὴν διαλέγεται· διαφορὰν δὲ ποιεῖται πάκτου γινόμενον ἐπὶ τῇ ἀπεργατοῦ ἐπερωτήσῃ, καὶ ἐνθα γενικῶς τις οἰκῆτρν ἐπιρωτήσῃ. ἄλλως τε τοῦ ὀφθῶς μὴ δηλούντος τὸ ἰδικῶς ἐξ ἐπερωτήσεως ὀφείλεσθαι τὸν οἰκῆτρν, ἀλλ' οὕτως ἔχοντος· ἔαν γενικῶς ἐμοὶ τὸν οἶκον ὀφείλῃ, δυνατόν ἐστιν ἀπὸ ληγάτου τὸν οἰκῆτρν ὀφείλεσθαι, καὶ εἰκότως τὸν ληγατάριον ἔχειν τὴν ἐπιλογῆν. διαφορῆδην γὰρ ὁ Ἀφρικανὸς ἐν τῷ πρατομένῳ) δὲ λεγῶν διγ. ἐκατοστῷ ἐβδόμῳ φησὶν, ὅτι οἰκῆτρον γενικῶς ληγατευθέντος ὁ ληγατάριος ἔχει τὴν ἐπιλογῆν. θεῖς οὖν ἀπὸ ληγάτου τὸν οἰκῆτρν ὀφείλεσθαι τῷ πακτευσαντι. ἢ ἔαν ἐπερωτήσῃ θεματίσθαι, πρόσθετες τῇ ἐπερωτήσῃ, ἵνα ἐγὼ ἢ ἐκεῖνος, ἵνα τὸ θεμα προσβῇ. διὰ τοῦτο δὲ τοῦτους εἶπον τοὺς θεματίσμοις, ἵνα μὴ εὐρεθῇ τὸ πάκτον περιττόν· μανθάνεις γὰρ ἐν τῷ κη. διγ. ὅτι τὸ περιττόν πάκτον οὐκ ἐρωταί.

ὅτι ἀντίκειται παραγραφῇ] * Καὶ ἔχει τὴν ἐπιλογῆν. τί γὰρ ὅτι ἀπὸ ληγάτου μοι ἔχρεωστῆτο; ὅτι καὶ βιβ. κς'. τιτ. ζ'. κεφ. ιγ'. θεμ. η'. καὶ βιβ. μδ'. τιτ. α'. κεφ. ρη'. καὶ τοῦ αὐτοῦ η'. κεφ.

* Μέσον θεματίσων εἶναι τὸν Στέφανον καὶ μήτε χεῖρονα, μήτε κρείττονα, σὺν αὐτῷ δὲ καὶ ἕτερον μέσον. καὶ ὑπόθου, ὅτι δύο μέσων ὄντων, τοῦ τε Στεφανου καὶ τοῦ ἕτερου, καὶ εἰδῶς, ὅτι ἐπιλογῆν ἔχει ὁ ληγατάριος, ἐκ δὲ τῆς ἐπιλογῆς εἰς τὴν τοῦ μέσου ἀπαιτήσων χωρεῖν, ἠλλαβήδην μητὸς τῶν Στεφανου ἀπαιτήσων. εἶρον γὰρ εἰς αὐτὸν διάθεσιν καὶ συνεφώνησα, ὡς τε μὴ ἀπαιτήσων.

* Ὡς περὶ γὰρ ἐν τῷ ἀνωτέρῳ θεματι ὀφείλει τὸν χρεώσῃν ἢ ἐπιλογῆν αὐτοῦ, οὕτω καὶ ἐκεῖ ὀφείλει μὲ ἢ ἐπιλογῆν μου. πλάτος γὰρ ἔχει ἐπιλογῆς, ἔαν συμφωνῆσῃ μὴ ἀπαιτήσων, οὐκ ἀποκλείομαι ἐκ τούτου.

* Ὅτι σήμερον ἢ πλουσπετιτίαν οὐκ ἐπάγει ἐπιταῖσων τῆς ἀγωγῆς, ἀλλ' εἰς τοπλάσιον τῶν διατηρημάτων καταδικάζει τὸν πλουσπετιτίσωντα.

ἄλλον ἀπαιτοῦντι] Τοῦ Ἀγωνίμ. Ἐὶ δὲ ἀπεπιλατίονα ποιῶσιν, πᾶσαν τὴν ἐροχῆν λύω, ὡς βιβ. μς'. τιτ. δ'.

n) Malim πρώτω.

tarius electionem habet petendi, quodlibet velit: in stipulationibus autem non stipulator et actor, sed promissor et reus facultatem habet eligendi, quod solvere velit. Sic igitur hoc caput explica et concilia cum illo, quod tit. 6. lib. 26. cap. 13. them. 5. dicitur. Contrarium enim huic videtur, quum dicat: Qui generaliter servum stipulatus est, si Petri nomine acceptilationem faciat, totam obligationem solvit. Hoc igitur themate finge, ex legato servum deberi et legatarium electionem habere: quod autem lib. 26. cap. 13. them. 5. dicitur, de stipulatione accipe. Quum, ut dixi, in stipulationibus promissor electionem habeat, merito stipulator, si Petrum acceptum tulerit, totam obligationem solvit. Nam qui electionem habet, Petrum tibi dare volui, inquiet, et quomam mihi eum remisit, iam accepisse videris, nec postea de eo, quod reliquum est, age. In legato autem legatarius, quum electionem habeat, si de uno pactus sit, merito non videtur omnes remittere: ut hoc loco accipiendum est, ne capitulo commemorato advessemur. Si tamen servum aut decem aureos stipulatus decem acceptos tulerim, reliquos quinque vel dimidiam servi partem petere possum, ut cap. 17. eiusdem. Legatarium in legatis habere electionem, dicitur lib. 44. tit. 1. cap. 107. them. 3. Quod si in stipulatione accipitur, adici stipulationi debet, stipulatore pactum esse, ut sibi, nec promissori electio competeret. In stipulatione autem promissoris esse electionem, dicitur lib. 24. tit. 25. dig.... thema cap. 26. tit. 6. eiusdem.

Si generaliter sic stipulatus, servum mihi dare spondes? deinde pactus sum, ne Stichum petam, Stichi nomine quidem agens pacti exceptione submoveor: alios autem, non Stichum petenti mihi pacti exceptio non obicitur. Interrogatio. Atqui si generaliter stipulatus sum, servum mihi dare spondes? promissor facultatem habet eligendi, quem praestare velit: hoc enim tit. 6. lib. 4. Institutionum cognosti. Quomodo igitur, quum promissor facultatem habeat, praestandi, quem velit, stipulator pactus est, ne Stichum petat, quandoquidem et si pactus non esset, Stichum specialiter petere non potuisset, electione reo concessa? Steph. Primum Paulus non de eo disserit, utrum pactum supervacaneum sit, an non sit: immo discrimen statuit pacti de stipulatione alternativa eaque, qua quis servum generaliter stipulatur, inchoi: praesertim cum textus non significet, specialiter servum ex stipulatione deberi, sed sic se habeat: si generaliter mihi hominem debes. Ex legato servus enim deberi potest, et merito legatarii est electio. Africanus enim libro de legatis dig. 107. commemorato diserte dicit, servo generaliter legato legatarii esse electionem. Finge igitur, ex legato servum ei, qui pactus est, deberi: vel si de stipulatione id intelligas, adde stipulationi, utrum ego, an ille electionem habeamus, ut thema procedat. Ideo autem hos casus finxi, ne pactum supervacaneum videretur: dig. enim 28. discis, pactum supervacaneum non valere.

30) exceptio non obicitur] Et electionem habet. Quid enim, si ex legato mihi debebatur? Quaere et lib. 26. tit. 6. cap. 13. them. 8. et lib. 44. tit. 1. cap. 108. et cap. 8. eiusdem.

Mediocris qualitatis Stephanum esse finge, et nec deteriorem, nec meliorem, et cum eo alium eiusdem qualitatis. Et accipe, quum duo mediae sint qualitatis, Stephanus et alius, me scientem, legatarium habere electionem, eumque electione usurum servum mediocris qualitatis petiturum esse, metuere, ne Stephanum petat. Hunc enim in mente habui et pactus sum, ne eum petat.

Sicuti enim casu supra dicto debitori electio eius proderat, sic et hic mihi prodest electio, quae mihi competet: textus enim habet; electione propterea non intercludor, quia pactus sum, ne peterem.

Hodie pluris petitio non efficit iacturam actionis, sed efficit, ut, qui plus petierit, in triplum sumtum condemnetur.

31) alium petenti] Innominati. Si vero acceptilationem fecero, totam obligationem solvo, ut lib. 46.

διγ. ιγ'. εἰ δὲ δοῦλον ληγατεύσω καὶ ἀδέμερο Στίχον, οὐκ ἀναρῶ, ἀλλὰ στενῶ τὸ ληγάτον, ὡς βιβ. λδ'. διγ. . . . καὶ ιβ'.

Λ. 27. §. 8. Ἐὰν συμφωνήσω, μὴ ἀπαιτῆσαι κληρονομίαν, οὐ δύναμαι τὸ καθ' ἕναστον ὡς κληρονόμος ἀπαιτεῖν ὡσπερ ἐὰν συμφωνήσω, μὴ ἀπαιτῆσαι πράγμα, οὐ δύνανται τὴν χοίρην τῶν καρπῶν αὐτοῦ ἐκδικεῖν. οὔτε εἰ πλοῖον ἢ οἶκον συμφωνήσω μὴ ἀπαιτῆσαι, δύναμαι διαλυθέντων αὐτῶν τὸ καθ' ἕναστον ἀπαιτεῖν, εἰ μὴ τὸ ἐναντίον ἰδικῶς ἔδοξεν P).

ἐὰν συμφωνήσω] Ἐὰν πακτεύσας οὕτως μετὰ τινος, οὐκ ἀπαιτῶ τὴν κληρονομίαν, καὶ ἔλθω τὸ καθ' ἕναστον ἐκδικῶν ὡς κληρονόμος, οὐ μὴν ἐξ ἑτέρας αἰτίας ἐμοὶ διαφέρων, ἐμβάλλομαι οὐδὲν ἤτιον παραγραφή· ὡσπερ ἐὰν εἶπω, οὐκ ἀπαιτῶ σε τὸν ἀγρὸν, καὶ ἔλθω τὸν οὐσοφροῦντοκτον ἀπαιτῶν τοῦ ἀγροῦ, ἢ ἐὰν εἶπω, τὴν ναῦν ἢ τὸν οἶκον οὐκ ἀπαιτῶ καὶ ἔλθω τοῦτον λυθέντων τὸ καθ' ἕναστον ἐκδικῶν. ἐπὶ γὰρ τοιούτων εἰ μὴ τὸ ἐναντίον ἰδικῶς συνέδοξεν, ἵνα δύναται τὸ καθ' ἕναστον ἀπαιτεῖν, ἐκβάλλεται τῆ παραγραφή.

Κυρῖλλον. Ἐὰν πακτεύσας, μὴ ἀπαιτεῖν τὴν κληρονομίαν ἢ τὴν ναῦν ἢ τὸν ἀγρὸν ἢ τὸν οἶκον, ἔλθω, ἀπαιτῶ τὸ καθ' ἕναστον πρᾶγμα ὡς κληρονόμος ἢ τὸν οὐσοφροῦντοκτον τοῦ ἀγροῦ ἢ τὴν ναῦν τῆς νῆος ἢ τοῦ οἴκου, ἐκβάλλομαι, εἰ μὴ ἄλλο τι συνέδοξεν.

Τοῦ Ἄνω. Περὶ τοιούτων ἀπὸ καταδίκης θεμάτων ἀνάγνωθι βιβ. μδ'. τίτ. β'. διγ. γ' καὶ κ'.

ὡς κληρονόμος] Καλῶς τὸ ὡς κληρονόμος· ἐὰν γὰρ ἐξ ἑτέρας αἰτίας εἴς τι κληρονομίαον ὡς διαφέρων μοι κληρῶ, οὐκ ἐκβάλλομαι παραγραφή. καὶ ζητεῖ βιβ. μβ'. τίτ. α'. κεφ. ξε'.

* Καλῶς πρόσκειται τὸ ὡς κληρονόμος. ἐὰν γὰρ κατὰ ἄλλον τρόπον (τυχὸν ὁ διαδέμενος κατελείψῃ τινι ληγάτον· ἐκείνος γὰρ, ὃ κατελείφθη, κατέλειψεν ἐμοὶ τὸ ληγάτον)· δύναμαι ἀπαιτεῖν παρὰ τοῦ κληρονόμου, ὃ συνεχώρησα τὴν κληρονομίαν, τὸ ληγάτον.

οὐ δύναμαι] Οὐκ ἐναντιοῦται τῷ παρόντι τὸ ε'. θεμ. τοῦ ιγ'. κεφ. τοῦ ε'. τίτ. τοῦ κς'. βιβ. ἐκεῖνο γὰρ περὶ ἀθώωσης διδάσκει· τὸ δὲ παρὸν περὶ συμφώνου. καὶ ἐστὶ αὕτη ἡ διάστιξις· φησὶν καὶ ὁ λογισμὸς δηλός. ἢ μὲν γὰρ ἀθώωσης δὲ ἀμοιβαίου ἐπερωτήσεως γινόμενῃ, ὡς φησὶν τὸ πρῶτον κεφάλαιον τοῦ αὐτοῦ βιβ. καὶ τίτ. ἵψο ἰούρε λυεὶ τὴν ἐνοχίαν, καὶ ὡσπερ ἢ ἀληθῆ καταβολῇ ἐλευθεροῦ τὴν γενομένην ἐνοχίαν αὐτῷ τῷ νόμῳ, οὕτως καὶ ἢ ἀθώωσης, ἢ τις εἰκοδικὴ καταβολὴ λέγεται, ὡς ἴστυτ. γ'. τίτ. κδ'. εἰκότως οὖν ὁ ἐπερωτήσας γενικῶς δοῦλον, ἐὰν ἐπὶ Πέτρῳ ποιήσῃ ἀθώωσιν, λυεὶ πᾶσαν τὴν ἐνοχίαν, ὡς φησὶν τὸ ις'. θεμ. τοῦ ιγ'. κεφ. τοῦ εἰρημένου τίτ. καὶ βιβ. ἔδοξε γὰρ λαβεῖν τὸν Πέτρον· καὶ ὡσπερ εἰ τῇ ἀληθείᾳ τοῦτον ἔλαβεν, οὐκ ἠδύνατο ἐπὶ κενῷ, οὕτως καὶ ἐνταῦθα διὰ τοῦ δοῦναι τοῦτο καταβαλεῖν ἀποκλείεται. τὸ δὲ παρὸν συμφῶνον θεματίζει γενέσθαι περὶ τοῦ γενικῷ ληγάτου ἐπὶ τῷ μὴ ἀπαιτηθῆναι Στέφανον· διὰ δὲ τοῦ συμφώνου οὔτε λαβεῖν ἔδοξε, οὔτε τὴν ἀγωγὴν ἀνέλεν, ἀλλ' ἐπέτησεν τὸ ληγάτον.

τὴν χοίρην τῶν καρπῶν] * Λόγι τῷ πράγματι καὶ ἢ χοίρην περιέχεται· ἀνάγν. βιβ. β'. τίτ. γ'. κεφ. οἴγ'. ὁ φησὶν· τῷ παντὶ καὶ τὸ μέρος περιέχεται. ἐστὶ δὲ μέρος τῆς δεσποτίας ἢ χοίρην. ἀνάγνωθι βιβ. ις'. τίτ. α'. κεφ. δ'. λέγον· ἐν πολλοῖς θέμασι μέρος ἐστὶν ἢ χοίρην τῶν καρπῶν τῆς δεσποτίας.

ἵν πολλοῖς θέμασι οὐσοφροῦντοκτος μέρος ἐστὶν τῆς δεσποτίας, ὡς βιβ. ζ'. τίτ. α'. διγ. δ'. ἀνάγνωθι τὰ ἐκεῖ παραγεγραμμένα.

πλοῖον ἢ οἶκον] * Σημείωσαι, ὅτι ἄλλο τι ὁ οἶκος τῷ νόμῳ νομίζεται, καὶ ἕτερον αἰ κατὰ μέρος αὐτοῦ ἵλα δοκοῦναι, οἶον καὶ πλοῖον καὶ ἀρμάριον. τοῦτο δὲ, ὡς εἰσικεν, ἐπὶ οὐσοφροῦντοκτος τῶν τοιούτων ὁρίζεται, ἐφ' ὧν σκοποῦμεν, τὴν τι νέμεται, ἵνα ἐκεῖνο αὐτὸς οὐσοφροῦντοκτος, ὃ νέμεται· οὐ μὴν καὶ ἐπὶ πάντων. ἐπὶ γὰρ συμφώνου συγχορητικῷ οὐκ ἐνηγεῖται τὰ δύο, ὡσπερ ἐνταῦθα, ἀποβλέπων πρῶτος εἰς τὸν τοῦ συμφωνούντος σκοπὸν. ὃ γὰρ συμφωνῶν μὴ ἀπαιτῆσαι τὸν οἶκον, πάντως εἶχε σκοπὸν, μὴ τὴ κατὰ μέρος αὐτοῦ ἀπαιτῆσαι.

tit. 4. dig. 13. Quodsi servum legavero et ademero Stichum, legatum non tollo, sed minuo, ut lib. 34. dig. . . . et 12.

Si paciscar³²), ne hereditatem petam, singulas res ut heres³³) petere non possum: quemadmodum si paciscar, ne rem petam, non possum³⁴) usumfructum³⁵) eius petere: nec si convenerit, ne agrum aut aedificium³⁶) petam, dissolutis his res singulas petere possum, nisi contrarium specialiter actum sit.

32) Si paciscar] Si cum aliquo paciscar, ne hereditatem petam, et singulas res tanquam heres, nec vero ex alia causa ad me pertinentes vindicem, nihilo minus exceptione submoveor: sicut si convenerit, ne agrum a te petam, et usumfructum postea agri petierim: vel si convenerit ne navem aut aedificium petam, et his dissolutis postea singulas res petierim: in his enim, nisi contrarium specialiter actum sit, ut singulas res quis petere possit, exceptione submoveatur.

Cyrilli. Si pactus de non petenda hereditate vel nave, vel agro, vel aedificio, postea tanquam heres singulas res petam, vel agri usumfructum, vel materiam navis vel aedificii, submoveor, nisi aliud quid placuerit.

Innom. De eiusmodi casibus ex re iudicata lege lib. 44. tit. 2. dig. 3. et 21.

33) ut heres] Recte ut heres: nam si rei hereditariae nomine egero, quasi ex alia causa ad me pertinentis, exceptione non repellor. Et quaere lib. 42. tit. 1. cap. 65.

Recte additum est, ut heres: nam si ex alia causa (fortasse testator alicui legatum reliquit: et legatarius mihi legatum reliquit) ab herede, cui hereditatem concessi, legatum petere possum.

34) non possum] Non est huic contrarium them. 6. cap. 13. tit. 6. lib. 26. Illud enim de acceptilatione loquitur, hoc autem de pacto. Et haec est distinctio: ait quoque ratio manifesta. Acceptilatio enim mutua stipulatione facta, ut ait caput primum eiusdem lib. et tit. ipso iure obligationem solvit, et sicut vera solutio obligationem ipso iure tollit, ita quoque acceptilatio, quae imaginaria solutio dicitur, ut Instit. lib. 3. tit. 29. Merito igitur qui servum generaliter stipulatus est, si Petrum acceptum tulerit, totam obligationem solvit, ut them. 16. cap. 13. dicti tit. et lib. dicitur. Nam Petrum accepisse videtur: et sicuti, si revera eum accepisset, non amplius agere posset, sic et hoc loco actione exclusus est, quum solum ei esse videatur. Hoc capite autem ponitur, pactum de genere legato factum esse, de non petendo Stephano. Per pactum autem neque accepisse videtur, neque actionem sustulit, sed legatum minuit et arctavit.

35) usumfructum] Ideo, quod re ususfructus quoque continetur. Lege lib. 2. tit. 3. cap. 113. quo dicitur: Toto etiam pars continetur. Est autem ususfructus pars proprietatis. Lege lib. 16. tit. 1. cap. 4. quo dicitur: in multis casibus ususfructus pars domini est.

In multis casibus ususfructus pars domini est, ut lib. 7. tit. 1. dig. 4. Lege, quae ibi adnotata sunt.

36) navem aut aedificium] Nota, lege aliud esse aedificium, et aliud materiam eius solutam videri, sicuti et in nave et armario. Hoc autem, ut videtur, in usucapione eiusmodi rerum statuitur, ubi spectamus, quid quis possideat, ut illud, quod possideat, usucapiat: non tamen in omnibus statuitur. In pacto enim de non petendo pro duabus rebus diversis non habentur, ut hoc loco, si ad finem paciscens respiciatur: nam qui de non petendo aedificio paciscitur, illud omnino egit, ne et singulas eius partes dissolutas peteret.

ο) Fabr. τῶν. Cod. Coisl. τό. η) Sic Cod. Coisl. Fabr. συνεχώρησεν.

* Ἀλλὰ τοῦτο νοεῖ, ὅτε μετὰ τὸ συμφωνοῦν κινῶ περὶ τοῦ οὐδουφροῦντιον ἀπὸ τρόπου, οὐ ἤμην δεσπότης, ὅτε συμφωνήσῃ, οὐ μὴν ἀπὸ αἰτίας νέας μετὰ τὸ συμφωνοῦν γενομένης καὶ περιποιησῆς μοι τὴν δεσποτείαν τοῦ πράγματος. καὶ ἀνάγνωθι βιβ. να. τιτ. β'. κεφ. ια'. θεμ. γ'. ὁ φησὶν· τότε τῷ ἠτηθέντι περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος ἐξεστὶν κινεῖν, ὅτε ἀπὸ καινῆς αἰτίας ἐκτίσῃτο αὐτό. ἀνάγνωθι καὶ τὸ δ'. θεμ. τοῦ κδ'. κεφ. αὐτοῦ, οὐ ἡ ἀρχὴ· ὁ κινήσας περὶ δεσποτείας ἀγροῦ, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐξῆς θέμα τὸ παρατ. μή σοι νοεῖσθω ἀδιαστίκτως, ἀλλὰ καὶ ἐπ' ἐκείνου τὸν συμφωνήσαντα τότε λέγε μὴ κινεῖν ἐροῦμένους μετὰ ταῦτα, ὅτε μὴ κινεῖ ἀπὸ τῆς αἰτίας καινῆς δεσποτείας τοῦ οἴκου, ὅτε συμφωνεῖ· εἰ γὰρ ἀπὸ καινῆς αἰτίας κινεῖ, περὶ τοῦ ὅλου ἢ καὶ τῶν σκευῶν καὶ τῶν χειροποιήτων καὶ τῶν λοιπῶν ὑλῶν, κινεῖ καλῶς· ἢ καὶ καιρῶν αἰτίαν ἔαν οὐ παρσιζήσῃ, ἐκτικῶς δὲ τὴν ὑλὴν καὶ τὰς σκευὰς, καὶ διότι ἢν δεσποτῆς εἶδος, ἀλλ' ὅτι τινῶν ὑλῶν εἶχε τὴν δεσποτείαν, οὐκ ἀντιπεσέεται αὐτῷ τὸ συμφωνοῦν κινεῖν περὶ τῶν ὑλῶν μετὰ τὴν διάλυσιν τοῦ εἶδους. καὶ τοῦτο φημι ὁρμώμενος ἀπὸ τοῦ θέματος τοῦ ἠτηθέντος ἄνω περὶ κλήρου. κατέειπε γὰρ τὸν συμφωνήσαντα κεκόλκεν, ἐκτικῶς τὸ καθ' ἕκαστον τῆς κληρονομίας, οὐ μὴν ἔαν ἐκτικῶς αὐτὸ ἀπὸ τῆς σπεκτικῆς ἐν ἑμὲ ἢ ἀπὸ δωρεῆς ἢ ἀνταλλαγῆς αὐτῷ διαφέρου. καὶ ἐπὶ ταῦτα γούν μετὰ τὴν διάλυσιν ἐκτικῶς τῆς ὑλίας, καὶ δεσποτῆς τοῦ πλοῦτος ἢ τοῦ οἴκου ἐκβληθήσεται, κἂν δικαιολογηθῇ, ὅτι ἄλλο ἢν τὸ, περὶ οὐ συμφωνήσῃ καὶ ἄλλο αἰ ὑλαί. καὶ χροῖται πρὸ τούτου καὶ τῷ κη'. κεφ. τοῦ γ'. τιτ. λέγοντι, ὁ οἶκον νεμόμενος. εἰ δὲ λέγει, ὅτι τοῦ δέινος κίονος ἢ τοῦ δέινος ἔξλου ἤμην δεσπότης, καὶ κινῶ ἐπ' αὐτῷ τὴν ἐν ἑμὲ, νομίζω, ὅτι παραδεχθήσεται. καὶ ζῆτει βιβ. ιε'. τιτ. α'. κεφ. κγ'. θεμ. τελευταῖον καὶ τέλος παρατελευταῖον, καὶ βιβ. γ'. τιτ. α'. κεφ. ε'. θεμ. ζ'. οὐ ἡ ἀρχὴ· τὸ ἐκ τῆς ὑλῆς ἐν τῷ τόπῳ μου κινεῖσθαι. καὶ ἀνάγνωθι καὶ οὐ κινεῖται καὶ σκοπήσον, εἰ καλῶς ἐπέβλητον τῆ περὶ τῶν σκευῶν καὶ τῶν ὑλῶν διαστίξει μετὰ τὴν λύσιν τοῦ εἶδους.

Ἡ ἄκυρος ἀποχὴ σιωπηρῶν ἔχει συγχωρήσεως συμφωνον.

ἄκυρος ἀποχὴ] Ἡ ἀχρηστὸς γενομένη ἀκεπιλατίων τίθει πᾶσιτον παραγραφήν, κἂν μὴ κατὰ τὸ ἴσο ἴσους δύναται λύειν τὴν ἐνοχλὴν ἀχρηστὸς οὐσα. τοῦτο δὲ νόσον, ἔνθα τῷ τρόπῳ τοιοῦτῃ τὴν ἀκεπιλατίονα, ὅτινι δυνατὸν ἐστὶ παρσιζόντι ἀντικεῖσθαι πᾶσιτον παραγραφήν. πούπιλλος ἄνευ τῆς τοῦ ἐπιτροπου αὐθεντίας τὴν ἀκεπιλατίονα πεποιήκεν. οὐκ ἀντιπεσέεται αὐτῷ πᾶσιτον παραγραφήν· ἐπειδὴ, κἂν ἰδικῶς ἐπάκτευσεν ὁ πούπιλλος οἶνε τούτοις ἀκροατικῶς, τὸ χροῖος μὴ ἀπαυτεῖν, ἀνάχρον ἢν τὸ πᾶσιτον, ὡς αὐτὸς ὁ Γάιος ἐπιφέρει. ἀχρηστον δὲ νόσον ἀκεπιλατίονα τὴν μὴ ἐπὶ τῇ βερεβίς, ἀλλ' ἐπὶ ἑτέρῳ τινὶ ἐνοχλῇ γενομένην. οἶδας γὰρ, ὅτι ἡ ἀκεπιλατίων μόνην τὴν βερεβίς ἀναρεῖ.

Κυρίλλ. Ἀχρηστὸς ἀκεπιλατίων εἰσάγει πᾶσιτον παραγραφήν. τοῦτο νοεῖ, ὅτε μὴ ἐναντιοῦται ἢ γνώμη τοῦ ποιήσαντος· ἐναντιοῦσθαι δὲ δοκεῖ ὁ γνώσκων μὴ ἐροῦσθαι καὶ ὅμως ποιῶν αὐτὴν. ὅτε μὴ ἐναντιοῦται ἢ γνώμη τοῦ ποιούντος, τότε καὶ τίθει τὴν παραγραφήν τοῦ συμφωνοῦ ἢ τοιαύτη ἀποχὴ, ἢ γούν ἢ ἄκυρος ἀκεπιλατίων, κἂν μὴ κατὰ τὸ ἴσο ἴσους, λυεῖ τὴν ἐνοχλὴν. ἀχρηστὸς δὲ ἐστὶν ἀκεπιλατίων, ὅταν μὴ ἐπὶ τῇ βερεβίς, ἀλλ' ἐπ' ἑτέρῳ ἐνοχλῇ γένηται. κυρίως γὰρ ἐστὶν ἀκεπιλατίων ἢ ἐπὶ τῇ βερεβίς ἐνοχλῇ γενομένην. εἴτε γὰρ ἐπὶ τῆς βερεβίς, εἴτε ἐπὶ τῆς λίτεις γένηται, εἴτε εἰ ἐπὶ τῆς κορσέου, οὐ γίνεται κυρίως. αὐτὴ ἡ ἀκεπιλατίων γὰρ ἐστὶ εἰκονικὴ λήψις, ὡς τιτ. κδ'. τῆς γ'. ἰσοτιοῦ.

* Ἡ μὴ διὰ καταβολῆς γενομένη, ἢ μὴ εἰς πᾶν χροῖος, ἀλλ' εἰς μέρος αὐτοῦ ἀδωσῆς. κυρίως γὰρ ἀδωσῆς ἐπὶ τῇ τοῦ πᾶσιτος χροῖος ἀποχῇ λέγεται γίνεσθαι· οὐ μὴν ἢ ἐτέρωθεν ἄκυρος ἢ τοῦ παρσιζόντος, ὡς ὅταν πούπιλλος χωρὶς τοῦ ἐπιτροπου αὐτοῦ ποιῇ ἀποχὴν τῷ ἴδιῳ χροῖωτι· ἐκείνο γὰρ ἀντ' ὁδονος ἐστὶν. εἴτε καὶ ἄλλως· οἷον ἐδάνασά σοι νομίσματα· μετὰ καιρὸν τινα μὴ λαβὼν εἶπον οὕτως· ἀπέλαβον τὸ χροῖος. αὐτὴ ἡ ἀποχὴ ἀνάχρονος ἐστὶν καὶ ἀσύστατος, ἀλλὰ μὴ λυθέντος τοῦ συνυλλάγματος, ὡ τῷ τρόπῳ συνέστη. τῶς κατὰ πρόληψιν δοκῶ συγχωρεῖν τὸ χροῖος· εἰ γὰρ νομίζων λαβεῖν τὴν ἀποχὴν ἐποίησα, πᾶσιτον εὐλογῶς κινῶ.

Hoc autem intellige quum post pactum usumfructum petam ex causa, ex qua dominus eram tempore pacti, nec vero ex nova causa post pactum contingente, quae dominium rei mihi comparavit. Et lege lib. 51. tit. 2. cap. 11. them. 3. quo dicitur: Tunc victo de eadem re experiri licet, quum ex nova causa illam acquisiverit. Lege et them. 4. cap. 24. eiusdem, cuius initium: Qui de dominio fundi expertus est. Sed et sequens thema penultimum ne sine distinctione accipias, sed in eo eum, qui pactus est, dicas, non recte postea agere, quum non agat ex causa dominii ei post pactum acquisiti: nam si ex causa nova agit, de tota re, vel etiam de tabulis et de aere et de reliqua materia, recte agit: vel etiamsi novam causam dominii non affert, materiam autem et tabulas vindicat, non quia dominus speciei erat, sed quia materia dominium habebat, pactum ei de materia agenti post speciem dissolutam non obicietur. Et hoc contendit, nixus casu supra dicto de hereditate. Nam ibi etiam eum, qui pactus est, prohibuit, quominus res singulas hereditarias evinceret, nec vero si res singulas actione speciali in rem vindicet, vel ex donatione vel ex permutatione ad eum pertinentes. Hic quoque igitur dominus navigii vel aedificii, his dissolutis materiam vindicans submovebitur, licet allegaverit, aliud esse id, de quo pactus sit, et aliud esse materiam. Utitur quoque antea cap. 28. tit. 3. quo dicitur: Qui domum possidet. Si vero dicat, se illius columnae vel ligni esse dominum, eiusque nomine in rem agere, existimo, eum admittendum. Et quaere lib. 15. tit. 1. cap. 23. thema ultimum et finem penultimi, et lib. 50. tit. 1. cap. 5. them. 7. cuius initium est: Quod ex materia in area mea extractum est. Et legas quoque illa et videas, num recte attenderim ad distinctionem de tabulis et materia, specie dissoluta.

Inutilis acceptilatio ³⁷⁾ tacitum pactum de non **L.27. §.9.** petendo continet ³⁸⁾. **D. II.14.**

37) inutilis acceptilatio] Acceptilatio inutiliter facta pacti exceptionem parit, licet, quia inutilis est, ipso iure obligationem non tollat. Hoc autem intellige, ubi eodem modo acceptilatio, quo paciscenti pacti exceptio, obici possit. Pupillus sine tutoris auctoritate acceptam tulit pecuniam. Non obicietur ei pacti exceptio: quia, etsi nominatim pactus fuerit pupillus sine tutoris auctoritate, ne debitum peteret, pactum invalidum esset, ut Gaius ipse affert. Inutilem acceptilationem intellige eam, quae non de verborum obligatione, sed de alia quadam obligatione facta est. Nosti enim, acceptilatione solam verborum obligationem tolli.

Cyriilli. Inutilis acceptilatio pacti exceptionem inducit. Hoc intellige, quum sententia eius, qui acceptum tulit, contraria non sit: contraria autem sententia videtur eius, qui scit, ratam non esse acceptilationem, et tamen acceptum fert. Quando non adversatur sententia eius, qui acceptum tulit, eiusmodi acceptilatio pacti exceptionem parit, sive, inutilis acceptilatio obligationem tollit, licet non ipso iure. Inutilis autem est acceptilatio, quum non de verborum obligatione, sed de alia obligatione facta sit. Proprie enim acceptilatio est, quae de verborum obligatione facta est. Proprie enim non fit, sive de rerum, sive de literarum obligatione, sive de obligatione ex consensu facta sit. Haec enim acceptilatio est imaginaria solutio, ut tit. 29. lib. 3. Institutionum.

Acceptilatio, quae non per solutionem, non in totum debitum, sed in partem eius facta est: proprie enim acceptilatio fieri dicitur, ut toto debito quis liberetur: nec vero acceptilatio alia ex causa inutilis sive legibus contraria, sicuti quum pupillus sine tutore suo debitori suo pecuniam acceptam tulerit: hoc enim pro nullo habetur. Vel aliter: verbi causa pecuniam mutuam tibi dedi: tempore quodam praeterlapso pecunia non recepta dixi: acceptam fero pecuniam. Haec acceptilatio inutilis est et infirma est, quum aliter contractus non solvatur, quam quo modo initus est. Tamen ex praesumptione debiti remittere videor: nam si existimans, pecuniam mihi solutam esse, acceptam eam tulerim, recte denuo ago.

* Ἄκυρος ἀποχὴ λέγεται καὶ ὅταν ὑπὸ αἰρεσίων χρεωστοῦν-
τός τις σήμερον γένηται ἀπὸ τῆς ἀποχῆς τοῦ χρέους. σιωπηρῶν
ὁὐδὲ συγχωρησίων ἔχει, ἕως οὐ ἐξέλθῃ ἡ αἰρέσις καὶ ἰσχυρῶν
ποιήσῃ τὸ συμφώνον.

* Ἢ ἄκυρος ἀποχὴ ἐστὶ, καὶ ὅταν ἀπλῶς συγχωρησῇ τὸ
χρέος διὰ συμφώνου τῷ ἄλλῳ. κυρίως γὰρ ἀποχὴ ἐστὶ, ὅταν
καταβιβῶσιν πρῶτον τὴν ἐνοχίαν εἰς ἐπιρωτήριον, ὡς ὅτε εἴπω·
ὁμολογεῖς χρεωστῆν μοι ν. νομίσματα; καὶ ὁμολογήσῃ ὁ ἄλλος,
καὶ οὕτω συγχωρησῶ τούτῳ τὴν ἐνοχίαν.

* Ἄκυρος ἀποχὴ ἐστὶ, ὅταν ἔχη χρόνον ἢ αἰρέσις ἐκπεφω-
ρημένον· εἰς γὰρ ἐπιρωτῆρῶς νοούμενον, οὐ βλάπτεται, ὡς
βιβ. β. tit. γ. κεφ. ... 4).

* Καὶ ἄλλως οὕτω νόησον τὴν ἀποχὴν ἄκυρον. ἄκυρος
ἀποχὴ ἐστὶ, ὅταν μηδὲν χρεωστοῦμενος παρὰ σοῦ ποιήσω σοὶ
συγχωρησῶσιν πρῶτον τὴν ἐνοχίαν εἰς ἐπιρωτήριον, ὡς ὅτε εἴπω·
ὁμολογεῖς χρεωστῆν μοι ν. νομίσματα; καὶ ὁμολογήσῃ ὁ ἄλλος,
καὶ οὕτω συγχωρησῶ τούτῳ τὴν ἐνοχίαν.

† Οἷον, ἐχρεώστον σου χρέος αἰρετικόν, ἵνα ὅταν ἔλθῃ
τυχὸν τὸ πλοῖον, δώσω σοι τοῦτο. τῆς αἰρέσεως ἠρητημένης
ὑπεκαθίστω μοι τὸ χρέος. ἄκυρος ἀποχὴ ἐνταῦθα συγχωρησῶ
προβαίνει, μὴ τῆς αἰρέσεως ἐξίτουσης· πῶς γὰρ ἐπὶ ἠρητημένης
ἐκείνης; ὁμοίως οὐδὲ συγχωρῶν μοι τὸ χρέος δοκίμης σιωπηρῶς
συμφωνῶν, ἀποχάριται μοι τοῦτο, καὶ τῆς αἰρέσεως ἐξίτου-
σης· ἢ γὰρ ἀχρηστος ἀθώως συμβάλλεται πρὸς συμφώνον.
[Sch. a. l. 759.]

ἔχει συγχωρησέως συμφώνον] Ὡστε ἄρμόζειν ἐξ
αὐτοῦ συμφώνου παραγραφῆν, τότε δὲ ἀρμόζειν ἐξ αὐτοῦ συμ-
φωνοῦ παραγραφῆν, ὅτε τοιοῦτον τρόπον ἢ ἀκεπιλατικῶν ἐγί-
νετο, ὅταν δυνατὸν πακτεύσιν ἀντικεισθῆναι συμφώνον παρα-
γραφῆν. εἰ γὰρ ἄνευ τῆς τοῦ ἐπιτρόπου ἀδθεντίας ὁ ἄλλος
αὐτὴν ἐποίησε, οὐκ ἀντιτεθήσεται αὐτῷ παραγραφῆν τοῦ συμ-
φωνοῦ. καὶ γὰρ ἰδικῶς συμφωνῆσεν ὁ πούπιλλος, μὴ ἀπαυτεῖν
τὸ χρέος, ἀίσχυρον ἐστὶ τὸ συμφώνον.

l. 27. §. 10. Ὁ κληρονομιᾶς δούλος ὀνομαστικῶς μὲν οὐ δύναται
l. 11. 14. συμφωνεῖν τῷ μέλλοντι ὑπερελθεῖν τὴν κληρονομίαν·
γενικῶς δὲ συμφωνῶν πρὸς πορίζει αὐτῷ.

ὁ κληρονομιᾶς δούλος] Ζῆτει βιβ. γ. tit. γ.
κεφ. ιε. ὁμοίον τῷ παρόντι λέγον· Ὁ κληρονομιᾶς δούλος
οὐ καλῶς ἐπερωτᾷ ὀνομαστικῶς τῷ μέλλοντι κληρονομεῖν. καὶ κε.
αὐτοῦ ιη. θεμ. ὁμοίον καὶ αὐτὸ τῷ παρόντι λέγον· εἰς ἐγὼ
ἢ καὶ ὑπεξουσίας στρατιώτης κοινὸν ἔχωμεν δούλον, καὶ διαθέ-
μενος ὁ στρατιώτης ἀποθῆναι, καὶ πρὸ ὑπεξουσίας ὁ τοιοῦ-
τος δούλος ἐπερωτησῆναι, τὸ πᾶν ἐμοὶ προσπορίζει· πρὸ ὑπεξ-
ουσίας γὰρ οὐδὲ κληρονομία πιστεύεται τοῦ ὑπεξουσιῶν στρα-
τιώτου. ὀνομαστικῶς μὲν οὐ δύναται ἐπερωτησῆναι τῷ μέλλοντι
ὑπερελθεῖν τὴν κληρονομίαν ὁ κληρονομιᾶς δούλος, ὡς ὅτε εἴπω·
ἢ Πέτρον, γενικῶς μὲν τῷ ἐσομένῳ κληρονομίᾳ καὶ τῇ κληρο-
νομίᾳ καλῶς ἐπερωτᾷ, ὡς κεφ. αὐτοῦ κη. θεμ. τελευτ., ὁ
φύσιν κληρονομιᾶς δούλος ἐπερωτῶν τῷ ἐσομένῳ κληρονομίᾳ
προσπορίζει τῷ ὑπερελθεῖν τὴν κληρονομίαν. καὶ κεφ. αὐτοῦ
λε. λέγον· ὁ κληρονομιᾶς δούλος καὶ τῇ κληρονομίᾳ καὶ τῷ
ἐσομένῳ κληρονομίᾳ ἐπερωτᾷ, καὶ εἰς ὁ δούλος μου ὢν παρὰ
τῷ κλέπτη ἐπερωτήσῃ τινι χωρὶν αὐτοῦ, οὐτε αὐτῷ, οὐτε ἐμοὶ
προσπορίζει τὴν ἀγωγὴν· εἰ δὲ ἀπροσώπως, ἐμοὶ προσπορίζει,
ὡς κεφ. ιδ. τοῦ αὐτοῦ tit.

Ἐάν κληρονομιᾶς οὐκ ἐπιτελής τῆς κληρονομίας ἐπὶ
τυγχανούσης πακτεύσῃ πρὸς γενετικῶν δανειστήν, οὐκ ἀπαυ-
τεῖται τὸ χρέος τῆς τυυχῆς, τὸν μέλλοντα γενεσθῆναι κληρο-
νομον, οὐδὲν ποιεῖ. οὐτε γὰρ προσπορίζει τῷ μέλλοντι, μὴ
ὅταν τῶς δεσπότῃ. ἔτερον ἐστίν, εἰ ἀπροσώπως εἴπῃ, οὐκ
ἀπαυτεῖται τὸ χρέος· ἐπὶ αὐτῷ γὰρ ὡς ἴν ἔμε ὃν τὸ πάκτον
προσπορίζεται τῷ ἀσώματῳ τῆς κληρονομίας, καὶ διὰ τῆς ἀδι-
κῶς ἀρμόζει λουτὸν τῷ κληρονομίᾳ.

Κυρίλλ. Δούλος κληρονομιᾶς ὀνομαστικῶς πακτεύειν μὴ
ἀδθεντῶν τῷ κληρονομίᾳ οὐ δύναται· γενικῶς δὲ δύναται
πακτεύειν.

4) Supplie 678. 195. i. e. l. 195. D. de R. l.

Inutilis acceptilatio et tunc dicitur, quum debitori
sub conditione debitum, antequam conditio extiterit,
acceptum fertur. Tacitam igitur remissionem continet,
donec conditio extiterit et validum pactum reddiderit.

Inutilis acceptilatio est, et quum simpliciter pacto
debitum reo remissum sit. Proprie enim acceptilatio
est, quum prius obligationem in stipulationem deduxero,
veluti: quinquaginta aureos mihi dare spondes? et reus
sponponderit, et sic ei obligationem remisero.

Inutilis acceptilatio est, quum conditio tempus ex-
pressum continet: nam si tempus tacite ei inesse intelli-
gitur, non laeditur, ut lib. 2. tit. 3. cap. . .

Aliter quoque inutilem acceptilationem sic intelligas.
Inutilis acceptilatio est, quum nihil mihi deberes, idque
acceptum tibi tulerim: veluti si sponponderis, dare mihi
decem, si forte Bulgarus victus sit, deinde eo nondum
victo decem tibi acceptos tuleri, quos mihi nondum de-
bebas. Haec acceptilatio impraesentiarum quidem inu-
tilis est, quia facta est de eo, quod non debebatur.
Victo autem Bulgaro, si de decem aureis agas, inutilis
haec acceptilatio tacitum pactum de non petendo con-
tinet: exceptionem enim tibi obiciat, at nisi mihi remi-
seris.

Verbi causa, sub conditione tibi debebam, veluti, da-
turum me certam rem promisi, si navis advenerit. Pen-
dente conditione debitum mihi acceptum tulisti. Inutilis
acceptilatio est, quia remissio debiti eventum conditionis
praecedat: quomodo enim ea adhuc pendente deberi
dicitur? Tu tamen, qui debitum mihi remittis, tacite
mecum pacisci videris, ne debitum petas, etiamsi con-
ditio extiterit. Inutilis enim acceptilatio ad pactum
prodest.

38) pactum de non petendo continet] Ita,
ut ex eo pacti exceptio competat. Tunc autem exinde
pacti exceptio competit, quum tali modo acceptilatio
facta sit, quo paciscenti pacti exceptio obici possit.
Nam si sine tutoris auctoritate pupillus acceptum tulerit,
pacti exceptio ei non obicietur. Nam etsi specia-
liter pactus sit pupillus, ne debitum petat, pactum in-
validum est.

Servus hereditarius³⁹⁾, heredi hereditatem adi-
turo nominatim pacisci non potest⁴⁰⁾: sed si gene-
raliter paciscatur, ei acquirit⁴¹⁾.

39) Servus hereditarius] Quaere lib. 43. tit. 3.
cap. 16. simile huic, quo dicitur: Servus hereditarius
heredi futuro nominatim non recte stipulatur. Et cap.
eiusdem 18. them. huic quoque simile, quo dicitur: Si
ego et filiusfamilias miles servum communem habeamus,
et miles testatus decesserit, et ante aditam hereditatem
talis servus stipulatus sit, totum mihi acquirit: nam
ante hereditatem aditam nec heres filiifamilias militis
esse creditur. Nominatim igitur heredi hereditatem
adituro servus hereditarius stipulari non potest, veluti
Titio vel Petro. Generaliter tamen recte stipulatur fu-
turo heredi et hereditati, ut cap. eiusdem 28. them.
ult. quo dicitur: Servus hereditarius stipulans futuro
heredi acquirit hereditatem adeunt. Et cap. 35. quo
dicitur: Servus hereditarius et hereditati et futuro he-
redi stipulatur, et si servus meus, qui apud furem est,
aliquid in gratiam eius stipulatus sit, nec ipsi, nec mihi
actionem acquirit: si vero certae personae non sit sti-
pulatus, mihi acquirit, ut cap. 14. eiusdem tituli.

Si servus hereditarius hereditate nondum adita cum
creditor hereditario pactus sit, ne debitum petat a Ti-
tio forte herede futuro, nihil agit. Neque enim Titio,
qui nondum dominus est, pactum acquirit. Aliter res se
habet, si impersonaliter pactus est, ne debitum petat
creditor: tunc enim pactum, utpote in rem factum, iuri
hereditatis acquiritur, et per aditionem postea heredi
prodest.

Cyrelli. Servus hereditarius nominatim pacisci he-
redi, qui hereditatem nondum adit, non potest.